AMOR I ART

DRAMA

EN TRES ACTES I EN PROSA

ORIGINAL DE

Domingo Daví i Güell

PREU: 2 PTES.

BARCELONA

Comas i Portavella, impressors :: Villarroel, 12 i 14

1913

[illegible]

No. 2

AMOR I ART

Amor i Art

DRAMA

EN TRES ACTES I EN PROSA

ORIGINAL DE

Domingo Daví i Güell

BARCELONA

IMP. COMAS I PORTAVELLA : VILLARROEL, 12 I 14

1913

A l'eminent actor Enric Giménez com a prova del reconeixement i afecte que li professa el seu amic

L'AUTOR

PERSONATGES

ADELA	26 anys; esposa de Manuel; vesteix elegant
ANGELA.	nena, filla de Manuel i Adela
MARGARIDA	43 anys; masovera
MATILDE.	23 » minyona de servei
MANUEL.	36 » comerciant, modest en el vestir
ERNEST ALBELL.	30 » actor elegantíssim; porta joies i berret de jipi
JOSEP	73 » pare de Manuel
JOAN.	56 » pare d'Adela
ANTON.	50 » masover
MAGÍ	58 » guarda-bosc
GUILLEM	28 » moço de la masía
GENÍS.	22 » » » »
UN CAÇADOR . . .	25 »
TOMÁS.	carter de poble

ACTE PRIMER

L'escena representa una habitació-menjador en un pis de Barcelona, en el qual pis hi viu una familia relativament rica, adquirida la seva riquesa amb el comerç honrat, que continúen fent. Al fons un salonet rebedor que comunica amb dit menjador i el quarto de la minyona. Al pany de paret dreta del fons un armari bufet, i a l'esquerra, oleografíes representant paisatges. A la dreta de l'actor, primer terme, la porta que condueix a les habitacions d'Adela i Manuel, i en segón terme un balcó. Prop de dit balcó un sofà. A l'esquerra, primer terme, una porta que comunica amb la cuina, i en segón terme l'habitació de Josep. Una taula de centre. Penjant del trespol una làmpara que donarà llum a dit menjador. Cadires i mobles de familia rica. Tot disposat a discreció del director d'escena.

ESCENA PRIMERA

MATILDE i JOSEP

La primera posant els mobles en ordre i el segón sortint del seu quarto.

MAT. *(Passant el plumero i amb un tovalló al braç.)* Carambes, quines hores de llevar-se, senyor Josep!

JOS. Noia, per més que soc vellet, també em dóna goig el viure; però els anys pesen. *(Bromejant.)* En porto un feix molt gros, i no puc passejar-lo gaire perquè cap al tard ja les cames em fan tintines.

MAT. No tothom pot fer lo que vostè, senyor Josep!

JOS. Perquè ho dius?

MAT. Vostè ja té qui treballa perquè tot vagi amb ordre.

JOS. *(Asseient-se prop de la taula.)* Jo també, Matilde, quan era jove als meus pares ajudava. Ja ho diu el refrany; «Tal faràs, tal trobaràs».

MAT. Es veritat. La meva bona mare, al cel siga, també m'ho deia.

JOS. El meu fill, en Manuel, és tant bo i em respecta tant, que estic com el peix a l'aigua. Es un minyó intel·ligent; té fama d'honrat comerciant, i és tant amic del negoci que sols viu per ell.

MAT. Es lleva molt dematí, cada dia!

JOS. Es una arna. Treballa, guanya diners; però a casa hi ha qui en gasta molts.

MAT. Per gastar són, senyor Josep!

JOS. Si; però el que'ls guanya no ho pensa així; perquè el guanyar los costa moltes suades, i el gastar-los no fa suar gaire.

MAT. Ja se sab, senyor Josep...

JOS. Tu dius que són per gastar, i jo també sé la caixeta que te'ls guarda.

MAT. Puc guardar-ne molt poquets. No tinc més que dos-cents durets a la caixa d'estalvis.

JOS. Déu n'hi do!... Pots casar-te amb un minyó que'n tingui altres tants, podeu comprar una barraca i tindreu el lloguer franc.

MAT. Lo que falta, senyor Josep, és el minyó que vostè ha dit!

JOS. No t'apuris, que una hora o altra no faltarà... Com tens l'esmorzar, Matilde?

MAT. Vol que l'hi serveixi?

JOS. Esperaré que vingui en Manuel, que no crec que tardi gaire...

MAT. Ho sembla, perquè altres dies a hores d'ara ja és aquí. Deixi'm passar el tovalló per la taula, que quan ell arribi la trobi nèta.

JOS. *(Rient.)* Si, si, Matilde, això m'agrada. Dóna goig una minyona tant polida, treballadora i, sobre tot, molt fiada...

MAT. Senyor Josep, no'm faci tant favor!

JOS. No és favor: és justicia. Ja ho sabs, noia: amb tu, a casa no hi ha secrets. Et tenim com si fossis de la familia.

MAT. Ja fa molts anys que'ls serveixo.

JOS. I si et portes bé com fins avui tens amos per molts més.

MAT. Gracies, senyor Josep. Si em sortís un promès, com ara fa poc parlavem, els hauría de deixar!

JOS. I pensa que'm sabría molt de greu haver-me'n de buscar una altra.

MAT. Ja tinc vintitrès anys!

JOS. Matilde, encara ets jove!... Se'n casen moltes a trenta.

MAT. I els diuen velles!

JOS. Pavana! Quan portis la carga de setanta-tres com porto jo tindràs motiu de queixa.

MAT. Oh! vostè encara està fresquet, senyor Josep!

JOS. *(Esclatant a riure.)* Ja! ja! ja! No'm facis riure!... Vina, escolta... *(Matilde s'hi acosta i Josep li diu a cau d'orella:)* Quan te surti un bon minyó, abans de que us caseu avisa'm, que jo't vull fer un bon regalet.

MAT. *(Somrisenta.)* Ja li dono les gracies per a quan vinga el cas.

ESCENA II

MANUEL, MATILDE I JOSEP

MAN. *(Entrant pel fons.)* Molt bon dia tingueu tots.

JOS. Ola, Manuel; t'esperavem.

MAT. *(Oferint-li cadira.)* Tingui, prengui seient. Que vol l'esmorzar?

MAN. *(Asseient-se.)* Si; serveix-lo, que tinc feina i he d'anar-me'n tot seguit.

MAT. Al moment. *(Treu de l'armari-bufet vasos i platets, els posa sobre la taula i va a la cuina a buscar les cafeteres.)*

JOS. Bé, home, no t'amoïnis; ja la faràs, la feina.
MAN. I l'Adela, que no s'ha llevat?
MAT. Jo'm penso que no. Fa poc que he sortit del meu quarto i no l'he vista.
MAN. Ha passat la nit somniant i ara dèu dormir. I l'Angela, la reina nostra?
JOS. Deurà sortir amb sa mare.
MAN. Entre'ls somnis que tenía he entès que l'Adela deia, frasejant: «*Inés, alma de mi alma...*» Fins m'han vingut ganes de riure, i pensava despertar-la; però era somni de dolcesa.
JOS. Ah!... No diríes lo que potser ha ocasionat el seu somni?
MAN. Què?
JOS. Ans d'ahir, com tu ja sabs, vàrem anar al Teatre Romea, on l'Ernest Albell feia el seu benefici; va posar en escena el *Don Juan Tenorio,* i quan estàn el «don Juan» i la «doña Inés» asseguts en el sofà, recordo que entre'ls versos que reciten també hi és el que has dit que l'Adela frasejava.
MAN. (*Rient.*) Ja! ja! ja! Somnis de comedia.

ESCENA III

MATILDE, JOSEP i MANUEL

MAT. (*Sortint de la cuina amb el cafè amb llet.*) Si és servit, senyor Manuel.
MAN. Aboca, aboca, apacible, que avui me'l pendré de gust.
MAT. (*Abocant.*) Tingui, doncs: ben ple!
JOS. (*Bromejant.*) Çalamera, fes que'n quedi per a mi! La Matilde també hi era a veure el *Tenorio!*
MAT. I que vaig disfrutar molt. Aquell senyor tant elegant que molts dies ve a veure'ns treballa molt bé!
MAN. Oh! l'Ernest Albell és un artista que honra el Teatre Català. Declama amb tanta delicadesa que sab captar-se les simpatíes del públic que l'escolta. També amb obres castellanes es distingeix!
JOS. I ha pujat d'aficionat, que és més difícil arribar a ser un excellent actor.
MAN. L'art és fill d'un estudi constant; el talent és qui el cultiva, i la Natura el quadro fidel ont els artistes troben els seus ideals.
JOS. Nosaltres no som artistes: som negociants de bestiar; però a mi m'agrada tant el teatre, que a mida que'm vaig fent vell, més afició tinc a assistir-hi. Sobre tot quan hi ha bons actors.
MAN. El teatre recrea i al mateix temps il'lustra. Jo estic molt content i em dóna goig que vosaltres vos divertiu assistint-hi, i a mi també m'agradaría acompanyar-vos-hi; però no'm convé perdre nits, i de dia tinc altres quefers.

ESCENA IV

ANGELA, MANUEL, JOSEP, i aviat MATILDE

ANG. (*Sortint del quarto dreta.*) Papà! Papà! *Iaio!* (*Fa un petó a Manuel i besa la mà a Josep.*)
MAN. Hermosa! Avui t'has llevat tardet!
JOS. Seu aquí aprop nostre i esmorzaràs. (*Angela s'asseu.*)
MAT. Vina, bufona. (*Treu un plat i un vas de l'armari-bufet, li serveix el cafè amb llet i torna a la cuina.*)
MAN. Angela: que no s'ha llevat la mamà?
ANG. Si, papà. S'ha vestit fa poc i s'ha quedat allí al balcó.
JOS. Dèu pensar-se que tu encara no has vingut.
ANG. He vist que llimpiava les joies meves i els seus braçalets.
JOS. Com que demà és invitada a una vetllada que la familia Giralt organitza en obsequi de l'actor Ernest Albell, dèu posar-ho tot en ordre.
MAN. Essent l'Ernest Albell amic nostre m'estranya moltíssim que ella no m'ho hagi comunicat.
JOS. Com que sab que tu no hi disfrutes ni vols contribuir-hi mai...
MAN. Altra feina tinc. Qui va venir a invitar-la?
JOS. La pubilla i la senyora del mateix senyor Giralt. Per cert que vaig entendre que's faría amb molta esplendidesa.
MAN. Deurà ser cosa de dònes?
JOS. No, que també hi haurà ball. No deuràn ballar sense homes!
MAN. Bé, millor; que's diverteixin; ja m'agrada. A mi, com que'm falta temps per a complir amb els compromisos del negoci, no'm convé perdre la nit.
JOS. La festa es farà a la torre que tenen a Sant Gervasi. Diuen que serà a les dèu. Pots pensar que acabarà que serà més de la una de matinada.
ANG. Papà: també hi aniré!
MAN. Si, prenda: també podràs anar-hi. L'Ernest també hi deurà concórrer?
JOS. Per ell es fa la festa! Ahir, a la tarde, ja feia estona que tu havíes marxat, van venir les Giralt, i amb l'Adela molt rato conversaren parlant de l'afectuosa ovació que l'Ernest Albell va rebre dels molts admiradors que té. La Consol deia: «Es una gloria artística l'Ernest.» I la seva mamà, molt riallera i com donant-se importancia, va dir: «El seu triomf m'enamora perquè és nostre gran amic!»
MAN. També és íntim amic nostre! (*Alçant-se.*) Ara ja estic satisfet. Me'n vaig al port, puix m'esperen per fer un escandall. En Pau Jové, de Girona, recomanà que amb urgencia li enviés un centenar d'ovelles i cinquanta anyells de bona raça.
JOS. Nosaltres, d'aquí a un ratet sortirem fins a la Rambla bo i passejant; comprarem una toia de flors i la posarem amb el

gerro sobre la taula per a rebre'n l'aroma a l'hora de dinar. Oi, Angelona?

ANG. Si, si, iaio.

MAN. A-Deu-siau, i espereu-me, que tornaré a dinar aquí.

JOS. Bé, Manuel.

ANG. Papà, torna tot seguit...

MAN. Si; ja no tardaré gaire, perquè no és molta la feina.

(*S'en va pel fons.*)

ESCENA V

MATILDE JOSEP i ÁNGELA

MAT. (*Sortint de la cuina.*) Ara treuré la vaixella i la portaré a la cuina, senyor Josep...

JOS. Si, treu-la, que ara ja hem esmorzat... Així quan vindrà l'Adela veurà que ets llesta i ho cuides bé.

MAT. Oh! Ja ho sab, senyor Josep! (*Treu la vaixella.*)

JOS. En havent acabat posa fulles d'escarola a la gabia dels canaris. La verdura els entreté i els agrada bequejar-la.

MAT. Està molt bé. (*Entra a la porta de la cuina.*

ANG. Iaio, que no fumes, avui? Fuma, que jo apagaré el misto i jugarem...

JOS. Oh! tu ja ho has dit, ajogaçada! Fumaré si tinc tabac. (*Treu la petaca de la butxaca i mira si té tabac.*) Vejam?... Si, encara hi ha un cigarret.

ANG. Doncs, apa, caragola'l!

JOS. (*Treu el llibret que té junt amb la petaca i fa el cigarret.*) Vaja, ara!... ara!... Quan anirem a la Rambla l'ompliré de picadura.

ANG. (*Veient que Josep ja té el cigarro fet i rient.*) Ja ja ja! Ja està fet!... Ara encén!...

JOS. (*Treu la capça, encén el misto i Angela l'hi apaga ans d'encendre el cigarro.*) No encara... Veus? ara tinc d'encendre'n un altre...

ANG. Bé, vaja, ara ja't deixaré encendre.

JOS. Si, noia, que això va contra nostre. (*Encén un altre misto.*) Té: ja està encès. No bufis encara. (*Encén el cigarret i acosta la cerilla a la boqueta de l'Angela, que amb una bufada apaga el misto.*

ANG. Veus? Un buf i ja està apagat!

JOS. (*Esclatant a riure.*) Ja! ja! ja! Redimonxi de moceta! Em dóna gana de riure, tant astuta i aixerida!

ESCENA VI

ADELA, MATILDE, JOSEP i ÁNGELA

ADE. (*Sortint del quarto.*) Ola, papà; com estàn?

JOS. Mira, aquí, jugant amb l'Angela.

ADE. I la Matilde, a ont és?

JOS. Penso que és allà a la cuina.

ADE. (*S'acosta a la porta de la cuina i crida:*) Matilde! Matilde!...

MAT. (*Des de dintre.*) Ja vinc. (*Sortint.*) Mani, senyora. Que voldrà el cafè amb llet?

ADE. Si, serveix-me'l, que esmorsaré.

MAT. Vaig tot seguit. (*Va a l'armari-bufet, treu un vas i platet i va a la cuina per les cafeteres, serveix i torna a dintre.*)

ADE. I tu, Angela, ja l'has pres el cafè amb llet?

JOS. Havem esmorzat junts amb en Manuel. No fa gaire estona que ha sortit per anar a fer una tria en el port; però tornarà a dinar aquí.

ADE. Ell, amb l'afany del negoci ni sols pensa en la familia.

JOS. No ho digues, bé prou hi pensa! Per qui treballa sinó per tots nosaltres?

ADE. Tenint, com té, una fortuna, podría viure més descansat, pendre-ho amb més calma, complaure més a l'esposa i fer-nos companyía per anar pel món sens recel.

JOS. Ell ja gosa amb que vosaltres sigueu lliures d'acció, i fins li dóna pler el veure que us divertiu.

ADE. Si; però a mi no'm satisfà la llibertat que ell em dóna.

JOS. Què voldríes que fes? Digues.

ADE. Un bon espòs no dèu permetre que la seva muller, com bagaça, vagi pel món sola... Quan se celebra una festa a casa d'amics i amigues; en vetllades literaries, balls familiars i reunions, sempre he vist que a les casades les acompanya el marit, a les solteres els pares...

JOS. Bé, tu tampoc hi concorres sola: tens l'Angela i la Matilde...

ADE. Si: l'Angela, una infanteta, i la minyona s'ha de llevar dematí, i no convé que perdi hores de nit.

JOS. Sembla que t'has llevat de mal humor, avui. La nena ja és bona companyona, oi, hermosura?

ANG. Si, mamà, jo ja soc gran. (*A Josep.*) Iaio, vaig amb la Matilde. Que no anirem a la Rambla a comprar flors?

JOS. Si; ves, ja t'avisaré.

ADE. El dia menos pensat rebrem un insult.

JOS. Ja hi aneu amb el tramvía.

ADE. Allí on passa, si; però no circula per totes parts. Quan vivía amb els meus papàs i érem invitats a una festa, hi assistía acompanyada d'ells; els joves, amb molta galantería, m'adulaven; la culta societat de Barcelona em distingía; però ara sols noto indiferencia per tot allí on vaig.

JOS. Això és que t'ho sembla.

ADE. M'ho sembla? Sovintet fereix els meus oits la murmuració constant de la culta aristocracia. No sols les noies solteres; fins les casades es diuen, parlant baix i a cau d'orella: «L'Adela ja sembla una altra, de des que té aquell comerciant per marit: mai vénen junts». Jo soc molt impresionable, i al sentir-ho em poso nirviosa i m'avergonyeix. Si en Manuel segueix amb el seu procedir no podré sortir de casa.

JOS. No siguis així, Adela. Es que vius en una continuada preocupació. El meu fill, en Manuel, no t'esclavitza; satisfà tot quant

desitges, i fins em sembla que'l carinyo que'm tenía ans de ser casat era molt més pur i intens que'l que'm té de des que és pare.

ADE. Es lo més natural!

JOS. Doncs de què't lamentes? Ell no s'oposa en lo més mínim del teu procedir, t'estima i estima l'Angela. A mi em dóna goig el veure que us aprecía, perquè vull la ditxa de tots, com també desitjo pau en la familia; i tot lo que ell més estima jo'm crec que ho estimo molt més encara.

ADE. Altres marits, observo que són atents amb la muller; surten ambdós a passeig enllaçats pel braç i es parlen. En Manuel no ha tingut mai l'amabilitat de sortir amb mi, la companya que va lligar amb ell un llaç etern. Desde'l día de nostra unió maimés s'ha recordat dels sacrificis i paperots que feia perque jo l'acceptés per marit.

JOS. Què retreus ara? Això és insoportable, dolenta, mal geniot. Mai una dòna, si és digna, dèu renegar d'un espòs que treballa i no sossega, lluitant constantment, am viu afany, per satisfacció d'un pare ja vell; pel pervindre dels fills i perquè la seva llar honrada nedi en l'opulencia i segueixi prosperant. Si així no procedís, amb lo que's malversa a casa aniríem a la ruina.

ADE. Jo sols gasto lo que es meu.

JOS. Si: lo teu i lo dels altres.

ADE. No exageri. I ademés: ja ho sabía en Manuel que jo estava acostumada a una vida de plers molt diferent de la que goso unida amb ell.

JOS. Doncs perquè vas casar-t'hi?

ADE. Perquè els papàs m'exigiren que per espòs l'acceptés.

JOS. Desgraciada! No fereixis amb viperina llengua la dignitat de la teva familia i la nostra.

ADE. Això no és viure!

JOS. Mal-agraida!

ADE. Deixem-ho: no'n parlem més.

JOS. Si, deixem-ho... (*Apesarat, acostant-se a la porta que condueix a la cuina.*) Angela! Angela!...

ANG. Què vols, iaio?

JOS. (*Acariciant-la.*) Pobriçona!... Vina, àngel del cel, vina; anem-se'n a la Rambla

ERN. (*Entrant pel fons.*) A on va, senyor Josep?

JOS. (*Anant-sen.*) A comprar una toia amb l'Angela.

ESCENA VII

ERNEST i ADELA

ADE. (*Anant a rebre a Ernest.*) Quant de bo per aquesta casa!...

ERN. (*Allargant-li la mà.*) Adela, com està?

ADÉ. Molt bé, gracies. (*Oferint-li seient al sofà.*) Prengui seient, Ernest.

ERN. Seiem-hi. (*S'asseu.*)
ADE. (*Molt amable.*) Parlarem una estoneta. Què porta de novitat?
ERN. Lo de sempre: l'amor a lo hermós i l'animositat de viure amb goig la vida.
ADE. Delectant els seus ideals amb l'ovació obtinguda ans d'ahir.
ERN. L'artista és súbdit de l'Art, i dèu lluitar constantment, per més que'l seu talent l'ajudi, per arrîbar a cullir un petit brot del florit llorer que creix damunt del pedestal de la gloria i poder ornar son front amb ell.
ADE. Oh! no's lamenti, Ernest, que de llorers n'ha obtinguts molts i ben merescuts!...
ERN. Són petits plançons que han germinat en les arrels de l'arbre immortal, i d'aquestos fins els infants poden cullir-ne.
ADE. Oh, no! Vostè els adquireix i els hi donen perquè és una eminencia entre'ls actors!
ERN. Veritat fos senyora.
ADE. Els molts admiradors que té en són prova evident.
ERN. Jo, impulsat pel desig de gloria, lluito i m'afanyo per fer-me digne d'ella; però a mida que l'estudi em fa preveure la seva grandesa, em sento amb menos forces per arribar a aconseguir-la.
ADE. No tanta modestia, Ernest!
ERN. M'entusiasma l'Art del teatre perquè il·lustra i regenera. Així com el torero posa la vida en perill lluitant amb toros, espectacle sanguinari, impropi de l'actual civilització, l'actor viu pel progrés de l'humanitat i sembra els purs ideals dels homes que, enamorats d'arts i ciencies, han sacrificat la vida per amor als seus semblants.
ADE. Procediment molt lloable, Ernest; però també deuen pensar que l'actor no és sempre jove, i que al trobar-se vellet, perdudes les energíes i l'agilitat que és indispensable per a imitar certes escenes de la vida humana, si no té una fortuneta, pot trobar l'aburriment havent sembrat grans ideals.
ERN. Veurà, senyora: els actors, idealistes com els poetes, lluitem per l'Art, busquem el goig de l'amor; però mai volem ser es claus del capital. Tenim carinyo a la vida, i nostra joventut hermosa rellisca en una mar d'il·lusions, com rellisca la perla en una mar d'onades. Mes si per atzar la fortuna ens somriu en la carrera, no li som desagraits...
ADE. Però caminant pel món, o fent la vida bohemia, és molt probable que un dia trobi l'amor sexual que'l seu cor glosa amb la dòna que ha somniat, i no deixarà de ser un suspens en la vida artística.
ERN. Quan l'amor a l'art és pur, l'amor sexual no'l merma. L'art sols té una fita, que és la mort; i el deliri sexual envers la dòna viu sols d'il·lusions novelles: comença amb el quart creixent; continúa amb lluna plena; entra després en el quart minvant i s'enfosqueix amb el pes dels anys.
ADE. Doncs, de les seves teoríes, pot deduir-se'n que l'estimació és passatgera? I el llaç matrimonial, quin pervindre té?

ERN. El pervindre d'un amor més entranyable: el fruit d'amor jovencel; l'amor que més inefablement encadena els cors, fruit sagrat que impulsa a l'home al treball, a l'Art i a la Ciencia, i engendra en els cors de mare amor tant sublim, que sols ell fa digna a la dòna de reinar en el món.

ADE. I doncs, Ernest, perquè no's casa, havent-hi tantes solteres que, com a artista i com a home, l'admiren?

ERN. Per desditxa meva, la dòna ideal que jo veig entre somnis ja és d'un altre. Deliro per una hermosa que, enamorada del meu treball en escena, m'impulsa, amb dolces mirades, a fer viure les figures copiades de la Natura pels amables autors que confíen l'èxit de les seves obres al meu humil talent.

ADE. Però, com és possible, quan estàn en escena rendint culte a l'Art sublim, compendre qui és la dòna que'ls admira?

ERN. Molt senzill, senyora. La mirada de l'actor no sols domina l'escena; el cor la mou amb viu interès per a compenetrar-se de l'efecte moral que produeix als espectadors, i al mateix temps interpreta quins ulls miren amb amor, quins altres indiferentment; i l'ànima de l'artista vola sempre on veu recompensa.

ADE. Sobre tot si l'entusiasta és hermosa, Ernest; perquè dòna no agraciada quasi que no val la pena...

ERN. L'actor sent gran simpatía envers els seus admiradors, i si no paga amb amor, bona paga és l'agraïment. I ademés: un cor enamorat, platònicament parlant, no pot donar cabuda més que a una dòna.

ADE. I si per atzar és casada la que vostès distingeixen?

ERN. L'amor no té fronteres.

ADE. Oh!... les dèu tenir, Ernest! Vostè compendrà que una senyora casada no és lliure com la soltera ni dèu faltar als devers conjugals...

ERN. Deixi's de preocupacions i atengui, senyora: Els que som solters i artistes vivim portats per nostres ideals, i quasi tots parlem en sò de guerra tractant-se de matrimoni. Som amics de l'amor lliure, i mai analitzem si la nostra preferida és soltera o casada.

ESCENA VIII

MATILDE, ADELA i ERNEST

MAT. (*Sortint de la cuina.*) Déu-los-guard.

ADE. Què vols?

MAT. Vaig a plegar la roba del terrat.

ADE. Ja has acabat la feina del pis?

MAT. Si, senyora.

ADE. I la cuina, va ardenta?

MAT. Si, ja he fet tot lo que ahir va disposar, senyora.

ADE. Molt bé. Vés a la pasticería, a câ'n Llibre, que't donin crema i pastes fines, pel mateix ordre que acostumen a servir-nos altres vegades. Avui el senyor Ernest dinarà amb nosaltres.

ERN. No..., Adela..., tant honor... No dec acceptar-ho.

ADE. Si, si. No s'escusi, Ernest, perquè m'ofendría.

ERN. Si tant s'hi empenya...

MAT. Hi vaig, senyora?

ADE. Si, vés; torna tot seguit. La cuina ja la miraré jo.

MAT. Molt bé diu. (*Se'n va.*)

ADE. Tornant a lo primer, Ernest, opino que és en excés lliberal. Segons vostè, l'amor no té fronteres...

ERN. Efectivament, no'n té. Fixi's amb la Natura. Ella ens mostra la complerta llibertat de l'amor en sa grandesa. Els peixets quan s'acarícíen dintre l'estany; l'aucellada en les arbredes; els mamífers, que van lliures per plans i monts; la papallona, l'abella. Fins les flors, amb el seu pólen fecunditzant glosen la llibertat de l'amor.

ADE. Sembla sentir-me soltera amb les seves teoríes, Ernest; però també dèu pensar, com jo penso, que la civilització dels sers racionals altera l'ordre amb que en el món viuen els vegetals i les besties.

ERN. Efectivament: la civilització ho demana, però no la Natura. Si vostè és l'única dòna que ha fet naixer en el meu cor l'amor, quina culpa hi tinc jo, Adela?

ADE. Ernest, per favor, calli; vostè ho ha somniat; no digui aquestes coses!...

ERN. Això és cert: li ho juro...

ADE. Ernest...

ERN. Adela, ja li ho havía dit fa molt temps que era i és encara avui la bellesa ideal que auriolava els meus somnis de gloria; la fada que alentant la meva ànima vetlla el meu art; l'encisera dòna que, quan estic en escena i les mirades d'aquestos ulls encesos penetren entre les meves parpelles, aviven molt més la flama d'un primerenc amor que en el meu cor va encendre.

ADE. Ernest, tant amoroses paraules reviuen en mi records del temps més feliç de la meva joventut, i fins faríen en el meu cor presa; però soc casada i mare...

ERN. Adela, seré esclau del seu amor. Vulgui ser meva. Ell és la meva vida, i faltant-me el goig somniat, què'm fa de perdre-la?

ADE. Ernest..., Ernest, per favor!... Estem sols, bull en mi la temptació de les seves paraules seductores i em sento rodar a l'abisme. (*Manuel apareix per la porta del fons.*)

ERN. (*Prenent la mà d'Adela i besant-l'hi.*) Un petó!

ADE. (*Defallida.*) Què fa, Ernest? Estic perduda!

ERN. (*Amanyagant-li el caparró.*) Calma el teu pesar, Adela. (*Besant son rostre.*) Té un petó, i un altre... Amor..., vull que tu siguis ben meva.

ESCENA IX

MANUEL, ADELA i ERNEST

MAN. (*Sorprenent-los.*) Llamp del cel!... Què feu, malvats?... Maleida sigui l'hora de ma vinguda!...
ADE. (*Temorosa.*) Manuel!...
MAN. (*A Ernest.*) Surti d'aquí prompte, traidor, que no vull lladres a casa!...
ERN. (*Sortint, avergonyit.*) Lladres, diu?
MAN. (*Amb un crit de l'ànima.*) Si: lladres d'honres!...
ADE. Manuel, calla!... Per favor..., no t'exasperis..., calla!...
MAN. Dius que calli, remaleida?... Ets tu la que dèus callar, per haver trepitjat la meva honra.
ADE. (*Plorosa.*) Què dius?... No, no és veritat. L'ha cegat la passió boja i ha tingut l'atreviment de besar-me.
MAN. Plora.., plora..., que avui s'ha acabat la pau que regnava en la familia!
ADE. (*Suplicant.*) No soc culpable, Manuel.
MAN. Quanta falsetat! Jo mai hauría cregut en tu semblant baixesa. Dec tenir-la jo, la culpa? Jo, que, pel pervindre vostre, treballo sense sossego.
ADE. Pel meu pervindre, em basta i sobra amb el dot que vaig portar.
MAN. Maleit el dia que, enlluernat el pensament, pretinguí fer-te ma esposa!
ADE. Jamai ho hagués intentat. Ja sabs que la nostra unió va ser contra la voluntat meva.
MAN. (*Fòra de si.*) Oh! calla, llengua d'escorpí! No parlis més, que'l cervell me bull i el cap se'm trastorna!...
ADE. Calla tu i callaré jo.
MAN. Si: callem ambdós, perversa; però ves-te'n del meu davant. Ves-te'n lluny. Deixa'ns sols. Déu faci que'l meu bondadós pare mai arribi a sospitar la befa fastigosa i l'escàndol d'avui. Quin disgust tant gran tindría!
ADE. Es culpa meva si l'Ernest s'ha propassat?
MAN. No li haguessis donat ocasió amb les teves coqueteríes.
ADE. No puc escoltar-ho això, Manuel.
MAN. Sabs lo que dèus fer?
ADE. Què? que'm tapi les orelles?
MAN. Anar-te'n tot seguit fora ciutat.
ADE. Si que estàs bé!
MAN. Jo tinc de marxar a Girona per assumptes del negoci; allí tinc feina alguns dies i no vull viure amb recel.
ADE. Recel? De què?
MAN. Vull apartar l'ocasió d'una altra befa més repugnant.
ADE. Aniré a casa els papàs.

MAN. No!... no t'hi vull a Barcelona. Vols anar a casa teva perquè els teus pares sospitin del teu procedir malvat?

ADE. Doncs on vols que vagi?

MAN. Ves-te'n sola a la masía. (*Mirant el rellotge.*) Dintre d'una hora sortirà un tren cap a Sabadell; pots pendre dit tren, i al ser a Sardanyola podràs baixar. Del poble a la masía hi ha poca distancia.

ADE. (*Replicant.*) Ah! això t'has pensat? Tu et creus que hi aniré sola?

MAN. Adela, no'm repliquis!

ADE. Receles i permets que viatgi sola pel món? Vull la Matilde i l'Angela.

MAN. No! Tu sola hi has d'anar.

ADE. Mira, Manuel!...

MAN. Ja ho he dit. Vols que deixi el meu pobre pare, vell com és, sense minyona que'l serveixi?

ADE. A mi res me fa. Poc te preocupa el que jo estigui mal servida.

MAN. Allí hi ha la masovera, que farà lo que tu disposis. Quan vindrà el pare, l'Angela i si veig la Matilde, dissimularé. Els diré que tu surts de Barcelona perquè et sents malalta, i així ignoraràn les teves malifetes.

ADE. No m'alteris, Manuel! Calma't, que jo, ans que tot, vull dinar.

MAN. No!... Veuríen la ira nostra. Ves-te'n a purgar les faltes comeses si vols evitar un terrabastall.

ADE. I que soc desditxada!...

MAN. Jo tampoc dinaré aquí. Marxaré cap a Girona amb l'ànima comprimida.

ADE. Molt bé. Vols que marxi sola?

MAN. Ho mano i és el meu anhel.

ADE. Manuel, mira que te'n penediràs! Les dònes tenim males espurnes!

MAN. M'amenaces? Què vols suposar amb això?

ADE. Tal com ho has oit.

MAN. Fes lo que vulguis, mala pècora!...

ADE. Molt bé, doncs. Vull complaure't. Vaig a preparar la roba que necessito, la ficaré dintre la maleta, i a volar lliure com l'aucell.

ESCENA X

MANUEL, i aviat MATILDE

MAN. Quin dia d'amargor! Aquí s'ha acabat la ditxa!...

MAT. (*Entrant pel fons amb una plàtera de crema i una paperina de pastes.*) Déu-lo-guard, senyor Manuel.

MAN. Què portes, noia?...

MAT. Crema i pastes!...

MAN. I a què ve això? Quin sant és avui?

MAT. La senyora m'ha manat que anés a câ'n Llibre a buscar-ho, perquè ha dit que'l senyor Ernest es quedaría a dinar amb vostès.

MAN. (*Irritat i cridant fort.*) Què has dit ara?

MAT. (*Assustada.*) Perquè crida?...

MAN. Deixa-ho a sobre la taula. Ella és allí al seu quarto. Penso que prepara l'equipatge per marxar a la masía, perquè's troba malament i vol passar uns quants dies a fòra ciutat.

MAT. No's troba bé la senyora?

MAN. No gaire. Jo tinc d'anar-me'n; ho sents, Matilde? Quan vinguin el pare i la nena els diràs que m'he vist obligat a marxar a Girona. Un assumpte urgent referent al negoci m'ha precipitat el viatge. (*Anant-se'n.*)

MAT. Molt bé diu, senyor Manuel.

MAN. (*Tornant.*) Ah! escolta: digue'ls que no estiguin per mi amb pena, que probablement tindré feina uns quants dies. (*Anant-se'n.*) Adeu, noia.

MAT. Passi-ho bé. Es veu que marxa irat.

ESCENA XI

MATILDE, i aviat ADELA

MAT. Aquí em sembla que hi ha hagut sarau. El senyor Manuel se'n va a Girona. Ha dit que la senyora és dintre'l quarto, que prepara l'equipatge per marxar a la masía. El senyor Ernest tampoc es veu per aquí... Això fa pensar mal... S'acosta l'hora de dinar i m'estranya molt que se'n vagin, havent-me dit la senyora que'l senyor Ernest es quedaría a dinar amb ells... Vejam, preguntaré si per preparar l'equipatge em necessita. (*S'acosta a la porta i des de fòra crida:*) Senyora Adela!

ADE. (*Des de dintre.*) Què vols, noia?

MAT. Ja soc aquí. Vol que l'ajudi?

ADE. No; ja surto tot seguit.

MAT. Molt bé diu.

ADE. (*Surtint del quarto.*) Escolta: tinc necessitat de marxar a la masía perquè'm sento un mareig i mal-estar, i potser allí em recobraré. Pendràs la maleta d'allí prop de la cònsola, que ja está preparada, l'ombrel'la i la capça del berret, que és dintre'l guarda-roba.

MAT. Que he de venir a la masía, també?

ADE. No, tu et quedaràs aquí a ciutat. Sols vull que vinguis fins a l'estació a portar-me la maleta.

MAT. (*Apart.*) Que és estrany que marxi sola!

ADE. Dóna't pressa, que t'espero.

MAT. (*Entrant al quarto.*) Vaig tot seguit.

ADE. M'obliga a marxar a la masía amb l'aburriment... Ja trobaré companyía. Potser que amb aquest procedir s'ha cregut humiliar-me, el beneit. Que nò hi jugui amb foc. Les dònes tenim males espurnes.

ESCENA XII

JOSEP, ÁNGELA, ADELA i MATILDE

Jos. (*Entrant amb Ángela, que porta una hermosa toia.*) Veus, Angelona? ja tornem a ser a casa.

Ang. (*Mostrant la toia que porta a la mà.*) Mira, mamà, quina toia!

Ade. (*Fent un petó a Angela.*) Qui te l'ha comprada, cor meu?

Ang. El iaio. Es la més bonica que havem vist a les parades de les floristes. Ja veuràs, olora.

Ade. (*Olorant-la.*) Ai, quina aroma més fina!... Es hermosa i aromàtica, filla meva.

Jos. (*Veient l'equipatge que porta Matilde, que ha sortit del quarto.*) On vas amb això, Matilde? Sembla que canvíes d'hostal!

Ade. Si: me'n vaig a la masía a passar uns quants dies, perque'm trobo malaltiça. Potser allí milloraré.

Jos. M'estranya molt una marxa tant d'improvís i en hora tant inoportuna. (*A Matilde.*) I tu, Matilde, també ens deixes?

Mat. Sols per un instant. Ja tornaré.

Jos. No havía vist mai un cas paregut. Oh, i anar-se'n sense dinar!

Ang. (*Veient la crema i pastes i destapant la paperina.*) Iaio, iaio, aquí hi ha pastes i crema!

Ade. Ja'n pots menjar, hermosa. (*Va a fer-li un petó.*) Un petonet, filla del meu cor.

Jos. (*Preocupat.*) No ho entenc...

Ang. Mamà! mamà! jo vull venir a la masía; però primer vull crema i pastes.

Ade. No, filleta meva... Tu et quedaràs amb la Matilde i el iaio. (*Fa un petó a Angela.*) Té: un petonet i hasta la volta. (*Se'n va.*)

Mat. (*Quedant-se.*) Escolti, senyor Josep: aquí em sembla que hi ha hagut saragata. El seu fill, enfadat, m'ha dit: «Quan vingui el meu pare, digue-li que amb molta urgencia he hagut de marxar a Girona.» Que no passin ansia per ell, que hi té feina uns quants dies.

Ade. (*Tornant.*) Però que fas? que no véns? Dona't pressa, que t'espero. (*Se'n va.*)

Mat. Ja vinc. (*Anant-se'n.*) Passi-ho bé.

ESCENA XIII

JOSEP i ÁNGELA. Ángela menja pastes.

Jos. (*Cap-ficat.*) Estic somniant? Una marxa tant repentina en l'Adela no me l'esplico. Mai havía succeít a casa de des que'l meu fill, en Manuel, té muller... Quin neguit! Feu, Déu meu,

que no resulti cert lo que'm dicta la pensa. L'Adela ha sortit pertorbada i va sola a la masía. En Manuel fa el viatge repentí i sense dinar, havent-me dit que vindría a dinar aquí. La Matilde m'ha comunicat el viatge recelosa... No hi ha dubte: això enclou algún misteri...

ANG. Iaio! iaio! menjo pastes!

JOS. Menja, menja!... Pobriçona!... Potser esdevindràn amargues i són causa de l'enigma... Qui sab si de la dolçor d'elles en vindrà l'amargura eterna d'una familia ditxosa, treballadora i honrada. Qui sab si el núvol de dol que enfosqueix el meu cervell amararà el teu front pur amb una pluja de llàgrimes... (*Acostant-se a Angela i acariciant-la.*) Vina, angelet ignocent: cobeja't dessota llur blanca testa... Vina als meus braços, que ells seràn breçol d'amor i port de salvació... Perque ets tu fruit de la meva raça, sava d'aquest arbre mig-caigut pel pes dels anys; arbre que l'última halenada de vida que té en la terra per tu vol sacrificar-la... (*Suplicant.*) Senyor, il'lumineu-me el pensament!...

ANG. (*Plorant atemoritzada.*) Iaio!... iaio!...

JOS. (*Acariciant-la, la puja en els seus braços.*) Que tens, Angela?... Oh! no ploris, no tinguis temor, filla meva... Serafí de Déu... (*Li fa petons.*) Té: un petó!... un altre!... un altre!...

TELÓ RAPID

ACTE SEGON

L'escena representa una masía dintre'l bosc. A la dreta de l'actor, partint de l'alçada de dos metres, unes roques, i entre elles arbustos. De dites roques brolla una font d'aigua ombrejada per una grossa alzina. Prop de la font un banc de pedra, on puguin seure dugues persones, quedant del tot ocultes, a fi de no ser vistes des del portal de la masía, que tindrà la fatxada a l'esquerra, i tampoc podràn ser visibles de les persones que vinguin del bosc del fons. Davant de la fatxada un altre banc de pedra. Al fons extrem del bosc les parets i teulada d'un corral per a bestiar. Es de matinada, els rossinyols canten i se sent el remoreig dels arbres i l'aigua de la font. A l'alçar-se el teló l'Antòn ve de la part del corral, i la Margarida s'està a la porta de la masía fent mitja i mirant si ve l'Antòn.

ESCENA PRIMERA

ANTON i MARGARIDA

ANT. (*Arribant del fons bosc.*) Ja han esmorsat els moços?

MAR. Si estàn fent xirinola allí amb la gata.

ANT. Ells no pensen que'l temps és or i han d'anar al treball, que la feina va endarrerida.

MAR. I el pastor?

ANT. Fa molta estona que ha marxat amb el ramat.

MAR. Escolta, Antòn: la senyora Adela se'm fa estrany que estigui tants dies aquí sense que vingui ningú més de la familia.

ANT. Que hi estigui tant com vulgui.

MAR. Avui ja fa quatre dies que la tenim amb nosaltres, i m'estranya molt, perquè no havía succeit mai això.

ANT. Bé; però què'm contes a mi?

MAR. No t'amoïnis, home, que ja't diré lo que fa al cas.

ANT. Explica't, doncs.

MAR. Ja sabs que altres vegades venía acompanyada de la Matilde i la nena.

ANT. Però, què té que veure? Digues.

MAR. Ja't diré: ahir, al dematí, el carter entregà a la senyora una carta. Vaig observar que la lletra que hi havía escrita al damunt del carpeta no era com la del nostre amo, perquè ell fa la lletra grossa i aquella era molt menuda.

ANT. Això són cabories teves.

MAR. Tu dius que són cabories, i si et conto la veritat t'enfadaràs.

ANT. Que't tems d'algún enredo? Explica't, vés al gra.

MAR. Ahir, quan vosaltres ereu al treball, que ja havíeu dinat, la mestressa, fent la vergonyosota, va demanar-me si podía fer-li un favor.
ANT. Ja la vas complaure?
MAR. Si: prou que ho vaig fer; i amb disgust.
ANT. Perquè?
MAR. Va emmatllevar-me cent duros.
ANT. Què dius ara? I els els vas deixar?
MAR. Si.
ANT. Que'n tens de llana!
MAR. Veuràs: com que tu no hi eres...
ANT. Això si que és poca solta! Ja't va fer recibo?
MAR. No vaig gosar a demanar-l'hi.
ANT. Quina facecia!
MAR. Ai Senyor! Déu me contingui! Doncs què volíes que fes? Ella m'assegurà que si quan el senyor Manuel vindrà no'ns els tornés, ens ho resquitarem de l'arrendament. M'entens, Antòn?
ANT. Si; ja massa que ho entenc. Però em sab greu que ells sàpiguen que fem bossa i ens guanyem la videta.
MAR. Ja veuràs. Ja ho pensava lo que'm dius. Però, no't recordes que'l primer dia que la senyora va ser aquí, preguntà si a la fira de Granollers va haver-hi gaire gentada i si havíem venut bé i a bon preu?
ANT. Si, tens raó; no atinava...
MAR. Tu mateix vas dir-li que havíem adinerat els vedells, el blat-de-moro i les gallines.
ANT. Es veritat, Margarida; sort que tens bona memoria.
MAR. De sobte no vaig trobar escusa.
ANT. Mentres que'l senyor Manuel ho sàpiga... A mi m'estranya que ella, estant aquí, emmatllevi diners.
MAR. Ja tens raò; però escolta: havent-li entregat els cent duros, tornà a mirar-se el carpeta com si estés neguitosa, va obrir l'ombrel·la, i caminant apressurada per dintre'l bosc, va allunyar-se, fins a tant que la vaig perdre de vista. A mi allò em va fer misteri.
ANT. Calla!... Ara entenc el perquè els nostres moços, ahir, tornant de cavar la vinya dels maiols, passant pel camí de baix vaig oir que murmuraven amb paraules molt grosseres. Jo m'estava treient cugula del blat de sobre'l marge.
MAR. Digues: què deien, Antòn?
ANT. En Guillem vaig entendre que deia: «Genís, no ens ha vist, no, la senyora, afeinaçada amb aquell senyoraç tant guapo. Has vist? portava un berret d'aquells que'n diuen de *quipicapa!*» «Oh! escolta: dèu ser molt ricatxo, oi, Guillem? perquè porta moltes joies», va contestar en Genís.
MAR. Ai Senyor! Déu me continga! Aixís estava amb un fulano?
ANT. Això vaig entendre.
MAR. Verge de la Vera Creu! Que tramotes es veuen pel món, Antòn!
ANT. Ui! se'n veuen de molt grosses!
MAR. Antòn: no deien on els havíen vist?

ANT. Parlaven d'aquella alsina de baix a la torrentera.
MAR. No podía pas ser l'amo... Ells l'hauríen conegut... I ademés, ell no llueix joies...
ANT. No està per gaires luxes.
MAR. Déu no en guard que ell ho sapigués!
ANT. Bé, no t'alarmis, encara. Jo sols vaig oir lo que t'he dit; però com que ja era llustre, podría ser ells confondre-ho, i sería llastimós que la bona senyora, que no ha donat mai un què-dir, se'n portés llur barrellada.
MAR. Calla!... Sento que vénen: els direm que no ho esbombin.

ESCENA II

GUILLEM, GENÍS, MARGARIDA i ANTON

(Guillem i Genís surten de la masía amb les aixades i cistell)

GUI. Mireu, ja hi tornem, Antòn.
ANT. Hem d'aprofitar les hores, ara que fa bon temps.
GEN. Avui, el *cara-lluent* ens rostirà la camisa i ens caldejarà l'esquena.
ANT. D'aquí a una estona ja vindrà la marinada i us airejarà.
MAR. Escolta, Guillem, i confessa la veritat de lo que vaig a preguntar-te.
GUI. Digueu.
MAR. Ahir, al tornar de la vinya, vau veure la senyora que's divertía amb un senyor foraster?
GUI. Què us diré jo ara?...
GEN. Qui us ha portat la nova?
MAR. Un que va oir com ho comentaveu, venint dret a la masía, ahir, plegant del treball.
GEN. Com que és veritat, ja podem dir-ho. Era un senyor molt guapo!
MAR. Ai, Senyor! Déu me contingui!
GUI. Anava molt ben trajat.
ANT. Sería algún caçador conegut dels amos que dèu viure en alguna torre del poble...
GEN. Caçava sense escopeta!
GUI. Ja sabía la llebre el jaç...
MAR. Bé, minyons, no'n parlem més. Torneu a cavar la vinya, i sobre tot no ho esbombeu, puix si això es digués i els amos s'enteressin que ha sortit de nosaltres podríen treure'ns de la masía.
GUI. Per mi no ho sabrà ningú.
GEN. Jo, no tingueu pas por que ho digui.
GUI. I si el que us ha enterat i ens va oir ho esbombés?
ANT. El que va oir-vos soc jo.
GUI. Així no hi ha que témer. Tornem-se'n a cavar vinya. (*Se'n van pel fons dreta.*)

ESCENA III

ANTON i MARGARIDA

MAR. Antòn: aquesta facecia em fa dubtar.

ANT. A mi també m'estranya molt, i no crec segura una acció de tal baixesa en una senyora que sempre ens ha semblat bona.

MAR. El jovent no té mesura en el parlar; són mal-pensats i diuen paraulotes molt repugnants.

ANT. Ja t'he dit que quan veníen pel veral de la torrentera ja fosquejava. Podíen ells haver vist una sombra confusa, i ser un marit i muller d'aquestos pobrets que van a captar una almoina per fòra. Quan fa calor molts d'ells dormen a sota'ls arbres.

MAR. Antòn, escolta; m'acut una idea: Qui sab si el senyor aquell s'encontrava en el cas apurat d'haver de pagar una lletra a fetxa fixa, i no havent trobat al senyor Manuel a casa seva vingués aquí a emmanllevar els cent duros que jo vaig deixar a la senyora?

ANT. Si, tens raó, Margarida, això pot ser.

MAR. I ella els hi devía entregar a baix a la torrentera, perquè ningú s'enterés de la baixesa del senyor.

ANT. Si... Els rics també es troben amb apuros, hi ha vegades!...

ESCENA IV

MAGÍ, ANTON i MARGARIDA

MAG. (*Arribant pel fons bosc esquerra amb canana i carrabina.*) Com ho tenim, bona gent?

ANT. Mireu, Magí: per ara tots bé de salut.

MAG. (*Bufant de cansament.*) Millor. Deixeu-me seure, que'm trobo molt cansat.

ANT. Asseieu-vos aquí al pedriç i podeu fer el cigarret.

MAG. (*Asseient-se.*) Porteu-me el porró, mestressa, que abans de fumar un traguet de vi fresc s'hi assenta bé i es troba més bo el tabac.

MAR. Pst!... Magí, no crideu gaire; parleu baix... Jo soc la mestressa quan no hi ha l'altra; ho sabeu? (*Va a dintre a buscar el porró.*)

MAG. Ah! ja ho entenc... A dintre hi ha la senyora?

ANT. Si.

MAG. Ja m'ho presumía, perquè ahir, cap al tard, ja feia estona que'l sol era a la posta, em va semblar que anava amb el seu senyor.

ANT. (*Mentint per dissimular.*) Ah!... bé, si... Magí, ont éreu?

MAG. Passava pel veral que hi ha prop les sureres del mas de les alzines, ja cap a la vesprada, i em va semblar que ells sortíen de la torrentera.

ANT. Amb seguretat que passejaven per agafar gana per sopar.
MAG. Jo vaig donar un empait a un bordegaç que's menjava les cireres d'aquell cirerer gemat que hi ha al peu del camí fondo.
MAR. (*Sortint amb el porró i donant-lo a Magí.*) Teniu, Magí, feu el trago.
MAG. (*Prenent el porró.*) Si, vinga, vinga, Margarida, que estic molt assedegat. (*Beu.*)
MAR. (*Apart a Antòn.*) Que també ho sab, Antòn?
ANT. (*Apart a Margarida.*) Calla, no ho descobreixis, que ell va pensar que era l'amo. (*A Magí.*) Bé, Magí: jo tinc feina i us deixaré una estona. Vaig a engegar la bunonera del safareig del camp de baix, perquè s'abeurin les feixes de l'aufals. Hem de procurar pel bestiar també.
MAG. (*Deixant de beure.*) Ga... a... a... a!... Tot s'asseca amb aquestes soleiades.
MAR. La gran sort que també's rega, perquè hi ha abundancia d'aigua.
MAG. (*Donant el porró a Margarida.*) Preneu el porró, si us plau, que ara n'hi caragolaré un de gruixut.
MAR. (*Prenent el porró.*) Magí: m'ha semblat entendre, quan he entrat a dintre, que deieu que ahir, cap al tard, vau veure el senyor Manuel passejant amb la senyora?
MAG. Jo vaig pensar que eren ells. Què fan? Encara no's lleven?
MAR. L'amo ja no hi és; sols hi ha la mestressa.
MAG. Sembla un senyor bonatxaç!...
MAR. I molt treballador!
MAG. Ja's coneix, ja.
MAR. Magí, calleu... Sento trepitg i em sembla que és la senyora.

ESCENA V

ADELA, MARGARIDA i MAGÍ

ADE. (*Sortint de la masía.*) Ola! Què tal, guarda-bosc?
MAG. Bé. I vostè, senyora?
ADE. Ja ho pot veure: passant la vida, trista o alegre...
MAG. Jo el pogués tenir un passament com vostès, que prou me recrearía i no aniría adalat del matí al vespre.
MAR. Bé..., no us canseu gaire, Magí, tampoc.
MAG. Que no'm canso, dieu?
ADE. El vostre treball no és penós...
MAG. Tots els dies. així que l'alba despunta, deixo el llit, atinadament, per no despertar la Mariagna; obro la finestra, miro el cel si amenaça pluja; si veig segur el temps em vesteixo; baixo l'escala, encenc foc, faig la torrada, en faig troços, els poso en un plat, l'omplo de vi, i així em desdejuno per a esperar l'hora d'esmorzar. Allavores agafo la carrabina, me'n vaig sense dir res a la Mariagna i ja no paro de córrer fins al vespre.
MAR. Ara no correu pas, Magí!

MAG. Bé, de tant en tant, quan no puc aguantar més, reposo.
ADE. I quan plou?
MAG. Això si: quan plou, a jaure. On aniría plovent?
MAR. Ja reposeu sovintet, Magí. Sobre tot a l'hivern, quan el vent llevant apreta els núvols i ens donen aigua moltes vegades tres o quatre dies seguits.
ADE. Si jo fos home, m'agradaria moltíssim la vida de guarda-bosc! En particular ara, en el mes de Maig, quan tots els camps són gemats, tot germina i la primavera esclata plena de joia.
MAG. També té males bromes! Hi ha vegades que caminem distrets pel terme, i un sol nuvolot que'l vent empeny engega una gotellada que'ns deixa molls com una anguila.
ADE. Però quan el dia és clar, en tant vigilen el terme, no'ls dóna pler respirar l'aire pur del matí; mirar l'aigua riallera dels reguerols com s'esmuny petonejant les herbetes; sadollar-vos de les aromes que despedeixen les flors i plantes del bosc, i oir la canturia dels aucellets?
MAG. Ja m'agrada la matinada en aquest temps; però tant bon punt el sol me toca, començo a suar, i tot el sant dia camino amb la gola aixuta.
ADE. Ja dèu trobar fonts d'aigua fresca, pel camí, i, si té set, pot beure.
MAR. En Magí no se n'adona de les flors, dels aucells i les fonts fresques. Ell disfruta molt més amb un porró ple de vi, un bon troç de pa i una bona tallada de llonganiça. Sol dir que alimenta i l'ajuda a caminar.
MAG. Ja ho crec que m'agrada més! De llonganiça sols en trobem alguna que altra vegada. La Margarida sovintet me la deixa tastar.
ADE. Ja és bona quan se té gana...
MAG. El meu paidor no'm diu mai prou.
MAR. No tant, Magí.
ADE. Però quan esteu tips, feu millor la digestió passejant pels plans, serres i fondalades?...
MAG. Segons a quines fondalades no ens hi fiem, en temps de calors fortes, perquè les serpotes no fan gaire bondat.
ADE. Vol dir que per aquí n'hi han?
MAG. A la torrentera, fa pocs dies n'hi havía una de molt grossa.
MAR. La vau veure, Magí?
MAG. Si. Lo menos feia set pams!...
ADE. Què haveu dit ara?
MAR. Quina bestiassa!...
ADE. No la vareu matar?...
MAG. No, senyora; no la vaig poder atényer. Vaig treure'm el ganivet de la butxaca y vaig tallar una canya verda, gruixuda. La serp jeia mig enroscada sobre una soca de roure ont hi batía el sol, i a l'alçar jo la canya per pegar-li fort, va endinsar-se en un bardiçar, xiulant amb estridencia, i la vaig perdre de vista; mala negada!
ADE. Quin sust tindría si jo la veiés!
MAR. Ah! jo no hi baixo mai a la torrentera.

MAG. (*A Adela.*) Per cert que ahir em va semblar que amb el senyor Manuel en sortíen.

ESCENA VI

ANTON, ADELA, MARGARIDA i MAGÍ

ANT. (*Pel fons dreta.*) Ola; que Déu vos guard, gent de pau.
ADE. (*Fent la distreta per lo que ha dit Magí.*) Antòn, ditxosos ulls que poden veure-us! Avui encara no us havía vist.
ANT. Com ho passa, senyora Adela?
ADE. Bé, gracies. I vos?
ANT. Per ara bé.
MAG. Ja haveu alçat el buno?
ANT. Si. Surt mitja regadora d'aigua que rega l'aufals.
MAG. Ja regareu estona, perquè el safareig era ple.
MAR. Ja convé. El vent i les soleiades tot ho assèquen. Sabs l'hora que és, Antòn?
ANT. Les onze ja fa estona que han tòcat en el rellotge del campanar de l'esglesia.
MAR. Verge Santíssima. que és tard!... Senyora Adela: a quina hora voldrà dinar vostè?
ADE. Quan hauràn dinat els homes.
MAR. Voldrà una sopeta de caldo?
ADE. Si, pendré una sopa; escalfareu el pollastre que ahir va quedar i amanireu uns quants ravets i olivetes.
MAR. I què menjarà per postres?
ADE. Unes quantes atmetlles i formatge.
MAR. Està molt bé, senyora. (*Va a dintre.*)
ANT. Com ha anat la sortida d'avui, Magí?
MAG. No he parat de caminar fins ara. He esmorzat a Sardanyola; en havent esmorzat he donat la volta per Ripollet, i al ser a la davallada de la vinya del Corcat m'he cansat molt empaitant un caragolaire que, amb la fal'lera de trobar caragols, destruía totes les parets de pedra seca que'l corcat va fer-hi, per sostenir les terres a fi de que no s'aixaragallin amb les pluges.
ANT. Carambes! Així teníeu raó de queixar-vos dient que estaveu cansat.
ADE. Amb certesa que tindreu les cames molt fortes. Oi, Magí?
ANT. Si: caminant s'enforteixen...
MAG. Oh! quan les cames són joves; però les meves ja són velles i fan tintines.
ANT. No us jugaría pas a córrer! Quan un pillastre us en fa una de grossa i l'empaiteu, correu més que ell.
MAG. Però la suor em cau cara avall.
ANT. Avui us quedareu a dinar amb nosaltres, Magí. On aniríeu ara, tant tard?
MAG. Ja és tard, ja. S'acosta la migdiada; però no us amoineu, Antòn.

ANT. Si, si; quedeu-vos.
MAG. Puix que tant us hi empenyeu, em quedaré.
ANT. Si, home, si.
MAG. Abans donaré una passada pel camp de la perera, perquè els baïletots del poble surten d'estudi a les onze, i allí on saben fruita ho destrocen que és una llàstima.
ADE. Però si les peres són verdes...
MAG. Ells, encara que siguin verdoses, sols vegin que apunten a groguejar ja no tenen deturador.
ADE. Els podríen fer mal...
ANT. Tot els prova!
MAG. Amb calma m'hi arribaré, i a les dotze ja'm deixaré caure aquí.
ANT. Jo aniré un ratet a jaure a l'escó. La Margarida ja m'avisarà quan tingui el dinar a taula.
ADE. Doncs jo aniré a passejar una estona per les ombres i així potser em vindrà apetit.
MAG. (*Anant-se'n.*) Bé, doncs, hasta més tard.
ADE. A-Deu-siau.
ANT. Vaig a trencar el sòn fins que m'avisarà la dòna.

ESCENA VII

ADELA sola

ADÉ. Gracies a Déu que han marxat... Ja el neguit em consumía... L'Ernest va assegurar que sería aquí a quarts de dotze, per aprofitar els moments en tant els homes dinaràn... Qui sàb si és per dintre'l bosc que espera l'oportunitat de poder parlarme sense que ningú ens vegi... (*Mirant a totes parts.*) M'han deixat el camp lliure... Bo i passejant miraré al lluny per veure si és que torna. (*Va passejant fins aprop de les parets del corral i Ernest la sorprèn.*)

ESCENA VIII

ERNEST i ADELA

ERN. (*Sortint de darrera les parets del corral.*) Adela!
ADE. (*Amb sorpresa.*) Ai Ernest meu! Visc amb recel.
ERN. (*Amb amor.*) Jo lluny de tu sento anyorança. Darrera aquelles parets, impacient, esperava l'ocasió de veure't soleta per parlar-te lliurement. (*Els rossinyols canten.*)
ADE. (*Suplicant.*) Ernest, tingues-me pietat!
ERN. Anem's-en lluny, vida meva. (*Prenent la mà d'Adela.*) No temis... Vina amb mi, on pugui desfogar la meva ànima l'amor inmens que ja fa temps sent per tu.

ADE. (*Temorosa.*) Oh! no Ernest, no'ns allunyem... Deixa'm meditar, que'l pensament m'acobardeix i visc amb neguit.

ERN. Dubtes del meu carinyo?

ADE. No és que dubti de tu, Ernest... El guarda-bosc ha dit que ahir va veure'ns que sortíem de la torrentera.

ERN. Ell ho ha dit?

ADE. Si.

ERN. Malhaurada sort!

ADE. A mi m'ha deixat cor-gelada, perquè els masovers ho han oit i no sé lo que hauràn pensat... Ventura que ell va creure's que tu eres el meu marit.

ERN. No'm parlis del teu marit... No vull pensar que tinc un rival. Digue'm, Adela meva: on podràn esplaiar-se nostres ànimes enamorades?

ADE. Calla, Ernest, no'ns allunyem... Allí, prop la font, podrem parlar amb confiança.

ERN. Anem... No vindràn, essent tant aprop de la masía?

ADE. Penso que no... A les dotze els moços acostumen a tornar del treball, i d'arribada no's torben: entren tot seguit a la masía a dinar. La masovera té feina en preparar-los la pitança i el masover ha dit que anava a jaure a l'escó. Aquí podrem parlar sense recel, i si ens allunyem algú podría veure'ns.

ERN. Aon tu vulguis, amor meva.

ADE. Vina, Ernest: seurem prop la font.

ERN. Anem; l'ansia em mata...

ADE. La tendresa de la teva dolça veu reviu en el meu cor il·lusions novelles, i em sento desditxada amb el llaç que m'esclavitza.

ERN. No hi pensis amb l'esclavitut del maridatge; trenca les cadenes. Sents el joliu rossinyol com refila? Ell és fidel pregoner de la llibertat de l'amor. Què li fa que tot el món sàpiga i s'enteri dels cants amorosos que ell glosa sens recel a l'estimada i als seus fillets? En el present és guardià fidel de la seva patria xica. L'única per la qual ell lluita és el niuet fabricat per ell en un branquilló que'l vent breçola. No has vist mai, Adela, en un niuet, quan la prole, cridant amb boca ardida, esperen la becada que'ls pares van portant-los?

ADE. No, Ernest; no ho he vist mai.

ERN. Doncs jo si. Encara he observat molt més. Els alimenten fins que'ls petits ja són gambats i la Natura els ha vestit amb ales per volar lliures. Quan surten del niuet quasi no s'atreveixen a abandonar-lo: amb petites volades passen d'un arbre a l'altre, i els pares encara continúen alimentant-los fins que ells tenen forces per pendre's la pitança. A mida que'ls galindons perden el temor i se senten forts, van allunyant-se... i després, campi qui pugui: pares i fills fugen divorciats a gosar nous amors.

ADE. Ells no senten l'anyorament infinit com sent el ser humà, Ernest. Jo no viuría sense l'amor de la meva filleta. Fa poc temps que no la veig i ja anyoro els seus petons angelicals.

ERN. Juntem-nos, si tu vols, amb ella i anem's-en lluny a viure el goig de l'amor.

ADE. No! Això mai, Ernest! Què diría la gent? Oh, i els meus papàs, com me maleiríen al saber que jo he privat a la meva filleta del carinyo paternal!

ERN. Això sería de moment; però més tard la gent deixaría de murmurar i els teus pares perdonaríen.

ADE. No, Ernest: una acció semblant no és perdonable... Sols per la meva filleta sofriría si el món s'enterés de nostres debilitats.

ERN. No hi pensis, Adela.

ESCENA IX

TOMÁS, MARGARIDA, ADELA i ERNEST

(Tomàs arriba pel fons esquerra i demana a la porta de la masía, duent una carta a la mà)

TOM. Margarida!

ADE. (*A Ernest, fent que pari atenció.*) Ernest, calla... Escoltem.

TOM. (*Ensenyant-li la carta.*) Mireu: porto una altra carta per a la senyora.

MAR. Ha sortit a passeig; però aviat deurà tornar per dinar.

TOM. Doncs al punt que vingui ja li entregareu la carta. (*Li dóna la carta.*)

MAR. (*Treu dèu cêntims de la butxaca i els dóna a Tomàs.*) Preneu els dèu centimets.

TOM. (*Prenent-los.*) Molt bé, Margarida; a-Deu-siau.

MAR. Adeu, Tomàs. (*Entra a dintre.*)

ADE. (*A Ernest.*) Ho has oit?

ERN. Si: correspondencia per a tu.

ADE. A l'instant precisa saber el contingut de la carta.

ERN. Espera un moment.

ADE. No, Ernest: estaría anguniosa. Pot ser correspondencia interessant i de compromís. Vaig a recullir-la.

ERN. Doncs no tardis, que t'espero.

ADE. Si m'és possible tornaré tot seguit. No temis. (*Va dintre la masía.*)

ERN. Sospito que serà carta den Manuel. Ella recela... Si és d'ell, podría destruir els meus plans i matar l'il'lusió falaguera de seguir nostres amors. Jo primer que ell la pretenía.

ESCENA X

MARGARIDA, MAGÍ, GUILLEM, GENÍS, i aviat ADELA

(Magí, Guillem i Genís arriben pel fons dreta i Margarida surt al portal de la masía. Guillem i Genís deixen les aixades prop del banc de pedra)

MAR. (*Veient-los venir.*) Minyons, entreu a dinar, que la caçola ja és a la taula.

MAG. A mi la rata ja'm corre pel ventre.
GEN. Quina calor que fa!
GUI. Dijous, al mercat de Granollers, compraré un berret ben ample d'ales, perquè sembla que cau foc del cel.
GEN. Ja ho he dit que avui el cara-lluent ens donaría una sumanda.
GUI. Ens ha caldejat de tal manera que jo estic tot amarat.
GEN. Jo tinc la camisa que's podría escórrer de tant molla de suor.
MAG. Això treu els mals humors del cos.
MAR. Doncs entreu tot seguit a dinar, que no us pegui un cop d'aire. (*Entren.*)
ERN. (*Mirant per entre'ls arbustos.*) Ja podrà sortir l'Adela. (*Petita pausa.*)
ADE. (*Sortint de la masía.*) Respiro. (*Mirant la carta que porta a la mà.*) Ja tinc la carta. Veurem lo que diu. (*Recelosa, girant-se i mirant per totes parts.*) Veiam, que no vegin on me dirigeixo... No, ja no'm veu ningú. (*Tornant prop la font.*) Ernest!...
ERN. Ja esperava amb ansia.
ADE. (*Entregant-li la carta.*) Té, desclou-la i llegeix. (*Petita pausa mentres Ernest desclou la carta.*) Què diu?
ERN. (*Llegint.*) «Estimada Adela: Fa pocs dies que estic lluny de la familia i el desig de veure-us em devora. Tant prompte com pugui, probablement demà, amb el tren de la tarde, vindré fins a Granollers. Diràs a l'Antòn que vingui a rebre'm a l'estació de dita vila amb la tartana. No he fet més que meditar. Us anyoro a tots. Parlarem del fet malvat de l'Ernest, qui, abusant de nostra bona amistat, va atrevir-se a tacar el teu honor, que és el meu i el de tota la familia. Pensa sempre en nostra filla com jo hi penso; ets mare, i ambdós hem de ben-guiar-la pel camí de la virtut.»
ADE. (*Cor-ferida per lo que diu la carta.*) Filla de l'ànima!... Si: és tot teu el meu amor... Angela de les meves entranyes, primer morta ans que viure lluny de tu.
ERN. (*Procurant calmar-la.*) No't preocupis, Adela: tingues coratge i fem que jamai ningú s'enteri de les febleses del nostre amor.
ADE. Diu més?
ERN. Si.
ADE. Segueix llegint.
ERN. (*Llegint.*) Desitjo sols abraçar-te en senyal de penediment. El dijous, de bon matí, direm al masover que enganxi l'euga a la tartana i ens porti a Montmeló. En essent allí pendrem el tren i anirem a Barcelona a veure nostra filleta i abraçar a nostre pare.
ADE. (*Commoguda.*) Ernest, és impossible continuar nostres amors. La seva humiliació m'enterneix i m'espanta el pervindre de la meva filleta...
ERN. Sossega't, Adela, i tingues amb mi confiança. En Manuel, segons indica amb la carta, vindrà demà, ja tard; jo, avui, avisaré al xofer que prepari l'automòbil i marxarem demà de bon matí.
ADE. Si la nostra dissort vol que així sigui, conformem-nos, Ernest.
ERN. Mentrestant tu dinaràs jo baixaré a la posada del poble a pendre un refrigeri i tornaré dintre de poc.

ADE. (*Temorosa.*) Fes de manera que no't vegi ningú.
ERN. No temis, Adela.
ADE. Estic mig malalta...
ERN. No tinguis por... Jo entraré a la torrentera, passaré per la rasa del vinyat de dalt del bosc i baixaré escondit fins que't trobi.
ADE. A quina hora baixaràs?
ERN. (*Mirant el rellotge.*) Serà la una sens falta.
ADE. Si puc, t'esperaré aquí mateix.
ERN. (*Alçant-se i despedint-se.*) Adeu, vida meva; per tu soc com un anyell.
ADE. Adeu, i a reveure.
ERN. No sé si podré oblidar-te...

ESCENA XI

ADELA sola

ADE. Horrible pressentiment lluita en el meu sér. Passa per la meva imaginació com un núvol de tempesta que apaga el sol d'una felicitat somniada, i entre'l cor i el pensament bull la conciencia, dictant-me que soc una mala esposa; que ni tant sols una guspira d'amor sento per un marit bondadós; que soc mare, i la meva filleta em crida: «Dòna envilida!...» Fugiu de la pensa, idees turbulentes... Oh! no, no!... no vull pensar-hi! de vergonya moriría.

ESCENA XII

MARGARIDA i ADELA

MAR. (*Sortint de la masía.*) Senyora Adela: com li han provat les ombres?
ADE. (*Dissimulant.*) Molt bé, Margarida. He passejat bona estoneta...
MAR. Així li haurà vingut gana!...
ADE. No gaire.
MAR. Els aires del bosc són sanitosos i purifiquen la sang... Que voldrà dinar? Els homes ja quasi estàn llestos.
ADE. D'aquí a un ratet...
MAR. Quan vostè disposi el prepararé.
ADE. M'entretindré una estoneta a cullir flors de les que llencin més aromes, per fer-ne un pomell i posar-lo sobre la taula.
MAR. Ja l'ajudaré a cullir-ne, no s'amoini! En aquest temps rai que n'hi ha abundor!
ADE. (*Començant a cullir flors.*) Es el millor temps de l'any.
MAR. (*Cullint flors i mostrant-ne una a Adela.*) Miri aquesta que és hermosa!... Aquí darrera la font, on el bestiar no hi pastura mai, n'hi ha un bé de Déu.

ADE. Veiam? (*S'hi acosta.*)

MAR. Miri: hi ha lliris, ginesta, romaní, estepa i broida.

ADE. Ai, quin goig que donen!

MAR. Vol posar-hi un parell de brotets d'orenga?

ADE. Si; fem-ne un ram ben atapait. Demá vindrà en Manuel i és molt amic de les flors boscanes.

MAR. Demà vindrà el senyor Manuel?

ADE. Si: amb la carta m'ho anticipa; i m'ha recomanat que digui a l'Antòn que vagi a l'estació a rebre'l amb la tartana.

MAR. Ja ho sab, l'Antòn?

ADE. No, ja li ho diré. En Manuel sols passarà la nit aquí, i demá de matinada marxarem junts a Barcelona a veure la nostra filleta.

MAR. Doncs si que'l tindrem poc amb nosaltres!

ADE. Margarida, el que té fills i está lluny d'ells, els anyora.

MAR. Ai, Senyor! Déu me contingui! Es veritat. (*Mostrant les flors que ha cullit a Adela.*) Miri quina hermosura!... Sembla una toia d'aquelles que venen les floristes a la Rambla de les flors! Tingui: les vol aplegar?

ADE. (*Prenent-les i juntant-les amb les seves.*) Ai, si!... Si que són precioses!... (*Havent-les unides.*) Magnífic!

MAR. Que li posaré el dinar a la taula?

ADE. Si, Margarida. (*Margarida entra dintre.*)

ESCENA XIII

ANTON, GUILLEM, GENÍS i ADELA

GUI. (*Sortint de la masía.*) Bones tardes tingui, senyora Adela.

ADE. Molt bones. Ja haveu dinat, minyons?

ANT. (*Sortint.*) Si; ja hem dinat tots.

ADE. Que aneu a fer migdiada a la pallica?

GUI. No, no! Hem d'anar tot seguit a treballar, perque la feina ens apressa.

ADE. El sol escalfa molt, avui?

ANT. Perque els nuvolots no deixen circular els aires que, quan está será, ens vénen de la part de marina.

GEN. (*Sortint de dintre.*) Jo tot el sant dia que sento xafogor.

GUI. Mentres no vingui pluja!

ADE. Vol dir?

ANT. Veiam lo que fará! (*Signant a la senyora les muntanyes.*) Aquella boira blanca que s'arrocega pel Montseny i aquella que passa arranada a la muntanya de Sellecs moltes vegades solen donar aigua.

ADE. M'amoïnaría que plogués, perque demá vindrá en Manuel i haureu d'anar a Granollers a rebre'l amb la tartana. Si per acás plou trobareu fang pel camí.

ANT. No s'amoïni: ara som a un temps que així que deixa de ploure ve una soleiada i queda sec. (*A Magí, que surt de la masía.*) Qué us sembla, Magí: tindrem pluja, avui?

MAG. Segons d'on vingui el vent pot ploure o deixar de ploure... Observo que la Tordera está molt carregada... i no hi ha seguretat...

ADE. (*Apart.*) Com tornaría l'Ernest?

MAG. Vaja, que hi estiguin bons. Jo, ara, empendré la marxa i aniré bo i passejant a escudrinyar la propietat de câ'n Malla de Palou, i al fer-se de nit, a jóc, a veure la dòna. (*Se'n va amb molta calma.*)

ADE. Passi-ho bé.

ANT. Magí, a-Deu-siau. Expressions a la Mariagna.

MAG. (*Des de lluny.*) Sereu servit, Anton.

ESCENA XIV

ADELA, ANTON, GUILLEM, GENÍS, aviat MARGARIDA

ANT. (*Als moços.*) Ara preneu la cistella i les aixades i torneu a la vinya. (*Els moços prenen les aixades i la cistella que hauràn deixat sobre'l banc de pedra.*) Quan passeu per davant del safareig del camp de baix mireu les feixes de l'aufals si están amarades d'aigua, i si están abeurades tanqueu la bunonera.

GUI. (*Anant-se'n*) Molt bé.

GEN. (*Anant-se'n.*) Ja ho farem, Antòn.

ANT. Ja quedará llesta la vinya dels maiols, avui?

GUI. Si, ja l'enllestirem. (*A Adela.*) Passi-ho bé, senyora. (*Se'n van.*)

ADE. No us hi canseu, minyons.

MAR. (*Sortint a la porta de la masía.*) Si vol dinar ja'l té a punt. (*Torna a dintre.*)

ADE. Ja vinc, Margarida. (*Entra a la masía.*)

ESCENA XV

ANTON sol

ANT. Quan l'amo sigui aquí li demanaré per arreglar comptes i que'm faci el recibo de la mitja anyada. Jo tot avui estic neguitós pensant amb els cent duros. Bona la faríem si el senyor Manuel no volgués estar-hi; tantes suades que costen... Com que no tenim recibo!

ESCENA XVI

CAÇADOR i ANTON

CAÇ. (*Sortint pel fons dreta amb l'escopeta i sarró.*) Que Déu vos guard, bon home.

ANT. Gracies. Amb ell fio.
CAÇ. Voldría, sense ánimo de molestar-vos, demanar un petit favor.
ANT. Disposi... Si m'és possible fer-l'hi.
CAÇ. Jo, fa uns quants dies que estic com a dispeser en el Castell de Serdanyola. Soc barceloní. Per distracció, i al mateix temps per veure si recobro la salut, surto amb l'escopeta, m'entretinc, carrego, si veig algún aucellot disparo l'arma, i així, amb calma, faig molt camí sense que me n'adoni; i quan estic cansat reposo i prenc seient allí on me trobo.
ANT. I si li surt algún conillot, no li tira?
CAÇ. Quan ne veig algún prou que li tiro, però els meus perdigons no maten.
ANT. Ah, ja! Així no ve per la caça, vostè.
CAÇ. Ja havía sortit algunes vegades amb els amics amb l'intent de matar perdius i hasta alguna llebrota. Per cert que, cap de caça que jo apuntava, cap de caça al sarró; però ara no cobro mai cap peça, perque el pols em tremola i la vista se m'escursa.
ANT. Es llástima!...
CAÇ. Per això el metge va ordenar-me que havía de sortir una temporada de Barcelona, a fi de rebre del sol l'hidrògeno i respirar pur l'oxígen. Així és que he vingut a aquest poblet. Compreneu?
ANT. Si, si, ja comprenc. (*Apart.*) No he entès pas què m'ha dit del *sol rogeno* i l'*oxino!*
CAÇ. Jo sols espero de la vostra amabilitat el permís de caminar per aquí i disparar l'arma; pero de cap manera voldría perjudicar-vos.
ANT. Caratsus, quins compromisos!... Veu, ara això m'amoïna. Ja m'agradaría poder dir-li que si, i ho sento molt; pero es dóna el cas que nosaltres no som els amos: som masovers. Li ho conto perque a dintre hi ha la senyora, la mestressa, i no vol oir tiros a la seva propietat.
CAÇ. No havem dit res. No volent-ho la senyora, dispenseu: ja me'n vaig.
ANT. Si vol entrar a demanar-l'hi?
CAÇ. No, no, bon home: no m'embolico. (*Anant-se'n.*)
ANT. M'alegraré que's millori.
CAÇ. (*Girant-se.*) Gracies.
ANT. Pobre minyó, que está magre! Fa una careta com un mico. Molt jovent de Barcelona perden la salut perque's deixen enganyar per donotes de mala vida i els donen mals lletjos.

ESCENA XVII

MANUEL i ANTON.

MAN. (*Arribant pel fons desesperat.*) Anton, calleu, per favor; aon és l'Adela?

ANT. A dintre. Em penso que está dinant.

MAN. Que s'atipi, la traidora!...

ANT. Pero que hi ha? Qué li passa, senyor Manuel? Vostè está trastornat!

MAN. Ai, Antón! Fonda tristesa sento al venir a la masía. Jamai hagués vingut!

ANT. No s'impacienti!

MAN. Quin dia per mi més negre! He trobat el guarda-bosc en el veral dels roures, i el bon home, sens recel, m'ha dit que jo, ahir, amb l'Adela, m'estava prop del torrent quan ja fosquejava. Això m'há nuat el cor; quasi fins perdía l'esma de venir, pensant que la meva arribada sería fatal per a tots.

ANT. Calmi's i escolti'm, senyor Manuel. Vostè sembla que dubta de la seva esposa, i podría ser-ne causa una confusió.

MAN. No, Antòn, ja no hi cab dubte. N'estic seguríssim. Quina vergonya! Al passar jo pel davant de l'hostal del peu de la carretera he parlat amb un xofer que ja fa temps conec; m'ha contat que esperava un tal Albell, que jo el creia amic nostre, de confiança, i serà nostra perdició.

ANT. Però sossegui's, que potser el dany no serà tant gran com vostè sospita. Per lo que m'ha comunicat, se m'ha acudit una idee. No voldría ofendre'l, però, veurà: la seva senyora ahir emmatllevá cent duros a la dòna...

MAN. Què haveu dit! La mala bestia!

ANT. Podría ser que'l fulano aquest a qui vostè es refereix, i segons diu és amic, tingués algún deute a pagar amb promptitut, i no havent-lo trobat a vostè a Barcelona, hagués pres la determinació de venir aquí a emmatllevar-los a ella.

MAN. Antòn, jo'm tornaré boig. No li digueu ni tant sols que m'haveu vist: vull que'ls glaci la sorpresa i que morin de vergonya davant l'espós ultratjat, que per ella hauría donat la sang que bull avui en llurs venes. Ells sens dubte que s'hauràn donat cita per trobar-se en lloc determinat, perquè he vist, al lluny, el traidor que anava fent via per sota la margenada de part de munt de la vinya vella. Jo m'ocultaré, Antòn. Esperaré que la verinosa serp surti del cau. Vull seguir el seu rastre: vull saber a on s'enrosca i si té el jaç sobre l'herba. (*S'amaga darrera l'alzina del costat de la font.*)

ESCENA XVIII

ANTON i aviat MARGARIDA

ANT. Això es va emmaranyant i em fa mala espina. Veiam què succeirà. Temo que passi alguna tragedia.

MAR. (*Sortint a la porta de la masía.*) Antòn!

ANT. (*Indicant a Margarida que calli.*) Pst!... Calla, Margarida. (*Acostant-se a ella.*) Escolta lo que fa al cas: em sembla que hi haurà bronca llarga, avui.

MAR. Perquè? Digues; em poses amb neguit.
ANT. El senyor Manuel està rabiós, i m'ha recomanat que sobre tot ningú s'enteri de que ell sigui aquí.
MAR. Es aquí el senyor Manuel?
ANT. Si: parla baix... S'ha escondit darrera la font.
MAR. Ai, Senyor! Déu me contingui! Quina trifulga!
ANT. Vol retraure's de la vista de l'Adela, puix es tem que aquell senyor de qui els moços murmuraven... m'entens?
MAR. Massa! (*Senyant-se.*) Això m'horroritza!
ANT. (*Com qui escolta.*) Calla que sento trepitg. Fem el desentès. Em sembla que és la senyora.

ESCENA XIX

ADELA, ANTON i MARGARIDA

ADE. (*Sortint de la masía.*) Antòn, la tarde s'ha esbargit!...
ANT. Si, el vent ho ha estrenyinat, perquè li ha vingut contrari.
ADE. Millor, així demà no trobareu fang anant a Granollers amb la tartana.
ANT. El carruatge no s'embruta tant i no dóno tant treball el netejar-lo.
ADÉ. Per això l'hi dic... Jo, ara, amb aquesta noveleta, m'asseuré prop de la font, i passaré la tarde llegint sense que ningú em destorbi.
MAR. Sentirà la remor dels arbres, i podría ser també algún rossinyolet i alguna garçota.
ADE. Bé, això no amoina.
ANT. Jo me'n vaig a ajudar els moços. perquè avui convé acabar la feina de la vinya dels maiols. (*Se'n va.*) Passi-ho bé.
ADE. Que s'hi conservi.
MAR. Jo aniré a encendre el foc per passar la bugada.
ADE. Si, aneu, aneu, Margarida.
MAR. Que hi estigui bona. (*Entra a la masía.*)
ADE. No us hi canseu. (*Petita pausa.*)

ESCENA XX

ADELA sola

ADE. Ai, quin defalliment!... La carta den Manuel m'ha ferit al cor... Si ell s'enterés de la meva lleugeresa, si el món ho sapigués, quina taca sería pel bon nom de la meva filleta! Quanta vergonya pels meus bondadosos papàs. Despreciada de la bona societat... L'inquietut eterna a casa!... Déu meu, apiada't de mi; oculta la meva feblesa; fes-ho sols per la meva filleta, per

ella, que és pura com un àngel. (*Mirant el rellotge.*) La una... L'Ernest no és aquí..., millor que no vingués... Visc amb recel i sento un greu pesar en la conciencia. (*Petita pausa. Ernest apareix, baixant pel fons esquerra de la serralada i mirant recelós per totes parts.*) Em sembla oir petjades sobre fullaraca. (*Adela, mirant amb recel i veient a Ernest que arriba.*) Si; és ell...

ESCENA XXI

ADELA i ERNEST. Després MANUEL, MARGARIDA, ANTON i MOÇOS

ERN. (*Com qui està fadigat del camí.*) He tardat, amor meva?...

ADE. Ai, Ernest! em sento aclaparada...

ERN. No temis, Adela, que, bo i venint pel bosc, l'Ernest teu estava alerta. Sols els aucells poden penetràr el secret dels nostres amors.

ADE. També m'ho deies ahir i el guarda-bosc va ovirar-nos. La gran sort que era lluny i ens va confondre.

ERN. Tu sabs si aquí hi ha seguretat?

ADE. Ernest, jo opino que si; però visc amb recel. (*Se sent al lluny el cant del rossinyol.*)

ERN. (*Prenent la mà d'Adela i anant junts envers la font.*) Tornem a seure prop de l'aigua i pensem en nostre amor, ja que aquestos són els últims instants de poder esplaiar-nos amb ell... A on són els masovers? (*Asseient-se prop la font.*)

ADE. L'Antòn ha marxat a la vinya a veure els moços.

ERN. Doncs el bosc és nostre!...

ADE. Déu faci que no's descobreixi nostra falta!...

ERN. (*Amb molt amor.*) Alegra't, vida meva... Jo també sofreixo al veure't trista... Fruim les belleses de la prodigiosa Natura... Escolta la riallera font com canta i burbulleja, deixondant-se sobre'l diminut estany orlat de flonja molsa. Amb el seu esclat fins fa riure les herbetes... No t'embauma el perfum dels romanins i farigoles? Sents el xerroteig planyívol de l'aucellada?

ADE. (*Apesarada.*) Ernest!...

ERN. Fem que dormin nostres cors i volin a la gloria en ales de Cupido... No't dóna alegría la canturia misteriosa de l'arpegi que harmonitza el ventijol, breçolant les rames de les gemades alzines? Mira les hermoses ginesteres, enjoiades amb modestes floretes de color de foc d'amor..., no t'extasíen amb la fina essencia que escampen?

ADE. Ernest, l'amor m'entristeix; no m'és possible estar alegre.

ERN. El rossinyol prou ho està!... Sents com canta en la verneda?

ADE. Tot em donaría goig, Ernest, si jo'm trobés lliure; però sols el pensar que soc casada i mare m'omple de pesar. (*Adela abaixa el cap, plorosa.*)

ERN. Allunya l'aflicció, Adela... (*Prenent ses mans.*)

ADE. Ja mai més s'allunyarà de la meva ànima.

ERN. Però què tens? Dels teus ulls brollen llágrimes que la ma em cremen!

ADE. (*Gemegant.*) Són foc del remordiment... Déu faci que en Manuel ignori nostra conversa i adulteri d'ahir.

ERN. (*Amanyagant el seu caparronet.*) Esvaeix de la teva pensa punyents idees, dòna encisera... Digues-me: què vols de mi?... Es tant lo que estic embadalit amb la teva hermosura, que fins sento gelosía de les perles humides que rodolen pel teu finíssim rostre... (*Atrevint-se, en un accés de passió.*) Té, un petó, sol de la meva vida!...

MAN. (*Surt, irat, de darrera l'alzina i els sorprèn, cridant amb desesper.*) Prou!... S'ha acabat la paciencia!... Vull afrontar-vos davant de la gent, malvats... Margarida!... Anton!... Veniu, mireu la bagaça: va a ajaçar-se sobre l'herba!... (*Ernest fuig pel fons atemoritzat.*) Mireu com fuig el traidor!...

MAR. (*Sortint corrent de la masía.*) Calmi's, senyor Manuel!... Sòssegui's!...

MAN. (*Estirant-se els cabells amb rabia.*) Deixeu-me!... Quina rabia!... (*Agafant a Adela pel braç.*) Vés a casa, treu lo teu i ves-te'n per sempre amb ell, maleida...

ADE. (*Tremolosa i resoluda.*) Dona'm la meva filleta... Jo vull l'Angela!...

MAN. (*En un accés de desesperació i amb un crit de l'ànima.*) La meva filla!... (*Agafant-la pel coll com qui vol escanyar-la.*) Calla't la llengua!... Mai abandonar la filla amb una prostituta! (*La llença amb despreci a terra. Antòn i Moços arriben corrent pels crits que han oit. Antòn, al veure a Adela a terra, va a aussiliar-la, pensant que Manuel l'ha morta.*)

ANT. Què ha fet, senyor Manuel?

MOÇ. (*Arriben.*) Qué ha fet?

MAN. Res: que s'arrastri per terra!

ADE. (*Com qui sarrastra i suplicant a Manuel.*) No, no és veritat... perdona'm...

MAN. No té perdó qui m'ha deshonrat per sempre.

TELÓ RAPID

ACTE TERCER

Decoració igual al primer acte.

ESCENA PRIMERA

JOSEP sol assegut prop de la taula

Jos. (*Molt cap-ficat.*) Quin dia de pesar!... Em trobo sumergit en un mar de confusions i no sossego pensant en la manera d'esbrinar el misteri que'm rosega l'ànima. En Manuel ha tornat de Girona aquest matí: més tard ha vingut l'Adela i ni tant sols una paraula s'han creuat. En el rostre expressiu den Manuel he observat una melangía estranya i fins m'ha enternit al preguntarme: «Pare, què tal? estàn bons?» «Si, Manuel, per ara tots bons». «¿I la nena, aon és?» «Es al llitet que descansa», he dit jo. «Doncs passi-ho bé; ja tornaré per dinar». L'Adela al primer moment, també, fòra de si, preguntant a la Matilde si s'havía llevat l'Angela. Havem dinat junts i tots muts i malhumorats. Jo he dit: «Manuel, que teniu? i a que ve aquesta tristesa? ¿Que passa?» «No vulgui saber-ho pare», m'ha contestat... Quin món de penes!... Ja va infondre'm sospita aquella pertorbació de l'Adela al marxar de Barcelona tant d'improvís.

ESCENA II

MATILDE i JOSEP

Mat. (*Sortint de la cuina, porta culleres, ganivets y forquilles*) Senyor Josep?
Jos. Ola, noia.
Mat. Ja he aixugat els coberts i rentat els plats. Ara miraré si hi ha res mal aconduit. (*Posa les culleres, forquilles i ganivets al calaix del armari-bufet*).
Jos. Aon és l'Adela?
Mat. Em penso que's allí dintre'l seu cuarto amb l'Angela.
Jos. Que l'has vista entrar-hi?

MAT. Si; ja fa molta estona. M'ha semblat que estava apesarada.
JOS. I no sabs el perqué?
MAT. Ho ignoro, senyor Josep.
JOS. Quin misteri!...
MAT. Jo sols veig males cares però no sé el motiu. Ella, la senyora, després d'haver dinat, amb molta tristesa, he entès que deia a l'Angela: Filleta del meu cor, vina»; i han entrat dintre tancant la porta. Jo que, al cap d'una estoneta, he mirat pel forat del pany, perquè'm temía que no li sobrevingués algún accident, i he vist que feia petons a la nena i els ulls li llagrimejaven.
JOS. Ai! quina mala vellesa que se m'espera, Matilde!
MAT. Calli, que sento que obren la porta del quarto.

ESCENA III

ADELA, MATILDE, JOSEP i aviat ANGELA

ADE. (*Sortint del quarto.*) Que ja has acabat Matilde?
MAT. Si, senyora. Ja ho tinc tot net.
ADE. Doncs ves al nostre quarto i posa-ho tot en ordre.
MAT. Què té, senyora? Que no's troba bé?
ADE. Si. (*Matilde entra al quarto d'Adela.*)
JOS. Què fan per allí a la masia?
ADE. Per ara sembla que estàn bons...
JOS. I el bestiar i les vinyes, marxa tot bé?
ADE. Diuen que si... En els ceps hi ha molts raims.
JOS. Doncs tindrán bona cullita si no passa pedregada?
ADE. Ho sembla.
ANG. (*Sortint del quarto corrent.*) Iaio, la mamá ha plorat!...
JOS. Què teniu, Adela?.. Treu-me de dubtes? Sembla que us empenyeu en portar el mal viure a casa!...
ADE. En Manuel i jo tenim el gènit molt oposat. Jo'm migro al costat d'ell.
JOS. Perquè ho dius? Ell bé t'estima i satisfà els teus desitjos?
ADE. No els que'm fan viure esclava i malhumorada...
JOS. Deixa'l fer, dòna... Ja ho sabs de temps que ell no està per teatres, reunions ni passeigs. Es home de negoci, perquè sab molt bé que a casa sort n'hem tingut, i amb ell hem lograt una posició modesta, però afalagadora. En Manuel, per instint, s'afanya en voler-la prosperar, perquè és el seu goig i a mi em dóna bona vellesa.
ADE. Jo vivía acostumada a freqüentar l'alta societat, visitar i rebre visites de families aristocràtiques que de des que estic amb ell ni tant sols es recorden de que jo visqui en aquest món.
JOS. Allunya del pensament aquestes cabories, Adela.
ADE. Jo'm veig abandonda i em moro d'aburriment.
JOS. Què prediques ara?... Per ventura no'm tens a mi, i a la teva

filleta, que sempre t'hem estimat, i una minyona aixerida, nèta i molt treballadora, que fa tot quant tu disposes?... De què't queixes? digues? ¡Parla!

ADE. En Manuel no era el meu ideal.

ANG. Jo'l vull, al papá.

ADE. Si, filleta meva...

JOS. Angela, estima'l tu si la mamá no l'estima.

ADE. Jo'm vaig casar sense amor per respecte als meus papàs. En Manuel ja ho veia que jo el rebía amb desagrado, i no obstant perfidiá insistint continuament.

JOS. El teu papá va ser causa de la seva obstinació.

ADE. Ell, pensant en la meva ditxa. En Manuel, notant el meu indiferentisme, no devía insistir.

JOS. Ja veuràs: i si li agradaves?...

ADE. Ara han vingut els desenganys i pagarem les conseqüencies.

JOS. Qui'n té la culpa?

ADE. La fatalitat. Jo, poc experimentada, i els meus papàs, egoistes i perfidiosos. Sempre em repetíen la mateixa cançó: «Adela, tingues coneixement, pensa amb el demà... En Manuel és de familia molt digna: honrat, treballador... Tu també tindràs un bon dot i si et cases amb ell i Déu vus dóna fills els espera un bon pervindre...» I jo, ignoscenta, obeint a les seves súpliques, vaig vendre'm a un home que no estimava. L'amor no vol ser esclau de l'interès; i qui el compra no'l domina.

ESCENA IV

MANUEL, ADELA, ANGELA, JOSEP i aviat MATILDE

Manuel apareix a la porta del fons i Angela el veu

ANG. (*Corrent envers ell.*) Papà!... papà!... vingui que la mamá está enfadada.

MAN. (*Agafa el caparronet d'Angela i li fa un petonet.*) Té un petonet.

ADE. (*Gelosa de la nena, apropant-se a ella i com qui li pren.*) Filla del meu cor, vina amb la mamà... (*Agafa amb molt carinyo el caparronet de l'Angela i li fa petons.*)

JOS. (*Enternit*). Feu que aquest àngel de bondat no sigui víctima de vostres rencors. No us dóna llàstima, tant carinyoseta? Vina, serafí de Déu..., vina amb el iaio. (*Angela s'hi acosta i Josep li besa el front.*) Té, un petó... Ara torna-me'l!..

ANG. (*Li fa dos petons.*) Té, un. Ara un altre... Que no anirem al cine, iaio.

JOS. Si: anirem allí on tu vulguis. Potser trobarem més alegría.

MAN. Aneu..., aneu..., que la nena es distreurá.

ANG. Si, si.

ADE. (*Acostant-se a la porta del quarto on hi la Matilde.*) Matilde!...

MAT. (*Des de dintre.*) Mani, senyora.

ADE. Posa el vestit nou a l'Angela.

JOS. (*Acompanyant a Angela fins a la porta del quarto.*) Vés, vés. Ja t'esperaré. (*A Manuel.*) Tu, Manuel, tingues confiança amb l'Adela... (*A Adela.*) I tu, Adela, vulgues ser una bona mare, que Déu t'ho premiará.

MAN. (*Amb ira.*) No, pare. No és digna de viure en el món la dòna que s'ha entregat en cos i ànima a un malvat.

JOS. (*Com ferit d'un llamp.*) Què has dit ara? I això ès cert?

MAN. Si, pare.

ADE. No és veritat.

MAN. I tens valor per negar-ho?

JOS. Però si'm sembla un somni! Qui és el malfactor?

MAN. L'Albell.

JOS. Remaleida!... Així enllotes el nostre bon nom i el dels teus parés?...

ADE. Calleu!... Calleu, per favor!...

MAN. Quina vergonya!... Què diràn els meus amics? Què dirá tothom qui ho sápiga?...

JOS. Dirán que ets una perduda.

ADE. Prou!... Ja n'hi ha prou. No vull sufrir més martiri.

JOS. (*A Angela, que surt del quarto.*) Vina, infeliç!... Pobre criatura... Anem...

ADE. No tardeu gaire a tornar. Avui soparem dejorn; i havent sopat anirem a dormir, perquè les hores em semblen sigles.

JOS. Sí, sí... Anem, perquè aquí em sembla que'm cau a sobre la casa...

ESCENA V

ADELA, MATILDE i MANUEL

MAT. (*Sortint del quarto d'Adela*). Que vaig pel sopar, senyora Adela?

ADE. Sí, Matilde. Cou les mongetes, amb el suc escaldarem una sopa, fes un platillo al teu gust; i amanirás una plàtera d'enciamet.

MAT. Molt bé diu. (*Va a la cuina.*)

ADE. No pot continuar això, Manuel.

MAN. Ja ho sé bé prou, mala víbora. Avui s'ha d'acabar.

ADE. Per mi ara mateix, si tu vols; però entengues que no vull marxar sola. L'Angela vindrá amb mi.

MAN. Mor-et! mare sense entranyes... ¿Vols que jo tingui el poc cervell d'abandonar-la amb una ramera que ha trepitjat la nostra honra hi ha arrastrat pel fang l'honor dels seus bondadosos pares? Jamai! Primer em suicidaría per no fondre'm de vergonya.

ADE. Doncs jo soc mare i jamai logreràs que marxi sense ella... Vull gosar les seves caricies; vull mirar-me en els seus ullets d'àngel i enrogir el seu hermós rostre amb els meus petons.

MAN. Petons que portin la sava del vaf impur d'un malvat que fingía ser un bon amic i és la perdició de nostra familia?
ADE. Manuel, vaja, acabem... Ja ha durat prou aquesta orga.
MAN. Per mí ja havem acabat. Me'n vaig.
ADE. Vès-te'n, i ja mai més tornis.
MAN. Tu tindràs d'anar-te'n per sempre, mala espina! *(Se'n va pel fons.)*

ESCENA VI

ADELA i aviat MATILDE

ADE. *(Asseient-se a vora la taula.)* Oh! no! no es possible resistir tant crudel martiri... Senyor! il·lumineu ma pensa... Aon aniré?... Si vaig a casa els papàs voldrán indagar la causa de nostra separació... Com explicar-los-ho?... Quan ells sàpiguen la veritat de lo succeit... Déu meu!... Sols el pensar-ho m'aterra. *(Queda abatuda apoiant el cap amb el colze sobre la taula i en aquest moment sona el timbre i Matilde surt a obrir la porta.)*
MAT. *(Portant un carpeta clos a la mà i dintre una carta).* Senyora Adela, el carter ha portat una carta.
ADE. Ja l'hi has pagada?
MAT. Si, senyora.
ADE. Està bé, Matilde; dòna-me-la. *(Matilde l'hi entrega i torna a la cuina. Adela, mirant la lletra del carpeta.)* Ve dirigida a en Manuel... La lletra del carpeta es exacta amb la de l'Antòn... Què voldrá?... Qui sab si m'interessa l'escrit que'l carpeta enclou? Fará menció del desori d'ahir?... Ba! ba! fòra sospites. *(Desclou la carta mirant que ningú l'observi i comensa a llegi la.)* Senyor Manuel: Envío la present perquè ahir, amb aquell trastorn, em va semblar imprudencia dir-li que'm fes el favor, lo més prompte, de remetre'm aquella capça amb l'arssènic per emmetzinar les rates del graner; puix que n'hi ha una munió i tots els sacs em foraden. L'hi demano amb tanta urgencia perquè és de primera necessitat i dóna llàstima el gra que's perd. *(Petita pausa. Contrau son rostre pensant amb les metzines.)* Arsènic!... Oh! si..., si..., jo vull la meva filla... Ell no voldrà donarme-la, perquè la llei l'ampara. L'Angela es meva!... Em desespera pensar en la separació amb l'únic goig de la meva vida... Impossible. Ans que deixar-la prefereixo la mort. *(Fent com qui dissimula i fingint serenitat s'acosta a la porta de la cuina.)* Matilde!...
MAT. *(Des de dintre.)* Ja vinc, senyorá Adela.
ADE. Hi ha un recado urgent.
MAT. *(Sortint.)* Què mana, senyora?
ADE. Aquella carta es del masover. Demana que, amb molta urgencia, li enviem polvos per emmetzinar les rates. Diu que li foraden tots els sacs del graner i dóna llàstima el gra que's perd.

MAT. Es un mal bestiar, això de les ratotes! Vol que hi vagi tot seguit?
ADE. Si. Pendràs aquella capceta del quarto dels mals endreços, que altres vegades ha fet el mateix servei, i arriba't a la farmacia a comprar-ne mig kilo.
MAT. Molt bé diu. (*Va cap a la cuina.*)
ADE. (*Amb condol.*) Lluiteu, pensament i cor!... Que és amarga la vida... Lluiteu, ja que a ser desventurada em guía la mala estrella i la fatalitat del destí. (*Petita pausa.*)
MAT. (*Sortint amb la capsa a la mà.*) Senyora, vaig per l'arsènic.
ADE. Ves i torna tot seguit. Es tard i has de parar taula per sopar de jorn. L'amo axí ho ha disposat.
MAT. (*Anant-sen.*) Hi vaig a tota pressa.
ADE. Déu meu, envieu un raig de llum a la meva imaginació per sortir-me d'aquest camí d'espines.
MAT. (*Tornant.*) Senyora Adela: don Joan es a l'escala i va pujant.
ADE. El papà?
MAT. Si.
ADE. Ja vinc, Matilde. Vés a la farmacia, que jo veuré que voldrà. (*Matilde se'n va.*)

ESCENA VII

JOAN i ADELA

JOA. (*Entrant un poc cansat.*) Ola, Adela; per fortuna et trobo aquí.
ADE. Sí, papá...
JOA. I en Manuel?
ADE. Ha sortit. Que vagi on vulgui, que axí hi haurá quietut.
JOA. Però perquè? Que no teniu pau?
ADE. Ai, papá, que soc desgraciada!
JOA. Però què tens? Que passa? digues!
ADE. Vosté ja ho havía de preveure que no viuría feliç, casant-me sense amor.
JOA. Adela, les teves frases m'aclaparen i fins temo que no és faula lo que m'ha contat donya Clotilde. Ha dit que, al poble de Sardanyola, de boca en boca, es murmura que en la masía del bosc, ahir, a les dugues de la tarde, hi hagué un escándol fenomenal. Digues: es veritat, Adela, aquesta mala nova?
ADE. Papá; la murmuració de la gent no és possible evitar-la, més, segons lo que diguin, poden mentir.
JOA. Però l'escándol va posar-se en evidencia.
ADE. Jo no'n tinc la culpa...
JOA. Déu de Déu!... Doncs qui la té? en Manuel?
ADE. La tingui qui vulgui, peró jo amb ell no estic bé. Vull viure amb vostés.
JOA. Que has dit, infeliç? Per ventura no és minyó bondadós, que

lluita pel pervindre de la familia; apreciat dintre'l comerç; no abandona mai el treball, que és la font més gran de les riqueses? Què'n tens que dir?... Adela, pensa que ets mare i no siguis testaruda: allunya les il·lusions que pertorben la teva intel·ligencia, i pensa, abans que tot, que tens una filla.

ADE. (*Plorosa.*) Si, papà: per ella lluiten el meu pensament i el meu cor!... Soc mare, i sols l'amor a la meva filleta m'esclavitza i fa que no hagi sortit d'aquesta casa per no tornar-hi mai més.

JOA. Jamai ho facis, Adela! Què diría la gent? Quina vergonya!... Si tu així procedíes seríes una perduda... En el niu de la teva infantesa sempre trobaràs aculliment; vina sempre que't convingui, però en senyal de pau. Més si per atzar enllotessis el bon nom de la familia amb baixeses d'adulteri, no intentis mai trepitjar un lloc sagrat, a on l'immunda i asquerosa prostitució no hi ha entrat mai, ni hi entrará. Primer al sepulcre.

ADE. Reina del cel!...

JOA. Adela, tingues calma i raciocina amb serenitat. Quin concepte tindría de nosaltres la bona societat de Barcelona?

ADE. En aquesta casa m'és del tot impossible continuar-hi. La meva malastrugancia farà que rodi a l'abisme, i vostès seràn els culpables, per l'insistencia constant i imperiosa de que, involuntariament, acceptés per espós un comerciant que, sens dubte, no va compendre que jo, amiga de l'art, estava enamorada d'un artista.

JOA. L'Ernest Albell? Quin tenorio!... Un artista que és capaç de derrotxar cent fortunes i enganyar amb amors fingits la donzella més casta i de més puresa. Abans de ser tu la seva esposa, per no veure't perduda, t'hauría tancat en un convent.

ADE. Més perduda de lo que estic ara!... Més perduda de lo que'm trobo!...

JOA. Calla..., per favor!... No m'apuris la paciencia... Jo't suplico que facis tot quan puguis per la pau de la familia. A casa vina amb tota llibertat; sempre que't vingui bé; però amb el front i la conciencia nèta.

ADE. Això és un mal viure!...

JOA. El mal viure pots evitar-lo. Jo sé molt bé que en Manuel és home de procedir noble i honrat, que's desentranya per la dignitat de la familia, i estic seguríssim de que, si et mostres amable amb ell i deixes les teves cabories, et complaurà en tot lo que bonament pugui. Segueix els consells que de tot cor et dona el teu pare, filla meva, i pensa que en el món la felicitat sols es veu entre somnis; però en la realitat resulta una mentida. Pensa que sols té moments de goig qui, portat de la conformació, desterra les enganyoses il·lusions que enlluernen l'ànima. Pensa ans que tot en la teva filleta, com els teus bondadosos papàs pensen en tu, i deixa les demés ambicions, Adela volguda.

ADE. (*Plorosa y abraçant-lo.*) Ai papà!...

JOA. (*Besant-li el front.*) Per Déu, Adela!...

ADE. Records a la mamà.

JOA. Gracies. No ploris, criatura. (*Se'n va.*)

ESCENA XIII

ADELA i aviat MATILDE

ADE. Tots, si, tots m'acusen!... En el meu atrofiat cervell bullen un cúmul d'idees que trastornen el meu sér i em sento dèbil per soportar el martiri que m'està prenent la vida. Adeu, il'lusions falagueres que endolcieu els meus somnis: ja mortes pels crudels desenganys, sepultades quedareu en el meu pobre cor empresonat pel diable.

ESCENA IX

MATILDE i ADELA

MAT. (*Entrant amb la capça a la mà.*) Senyora Adela: vol que ho posi al mateix lloc?
ADE. Si, deixa-la allí mateix.
MAT. Voldrà que pari taula per sopar?
ADE. Primer talla el pa de sopa.
MAT. Ja l'he tallat.
ADE. Ja has posat en ordre tot lo del nostre quarto?
MAT. Falta molt poca coseta, senyora.
ADE. Doncs vés a ferho i quan tots seràn aquí anirem pel sopar.
MAT. Està molt bé. (*Matılde entra a la cuina a deixar la capça, torna a sortir i entra en el quarto d'Adela*).
ADE. Estic tremolant.

ESCENA X

ADELA, JOSEP i ANGELA

JOS. (*Entrant junts amb Angela.*) Vaja, bufona: ja som a caseta.
ANG. (*Desprenent-se de Josep i corrent cap a Adela.*) Ja som aquí, mamà. Havem vist sols tres pelícoles...
ADE. (*Acariciant a Angela.*) T'ha agradat, filla meva?
ANG. Si. I al iaio també.
ADE. Conta'm lo que han fet.
ANG. (*Molt alegroia.*) Hem vist la mar: els remitgers que estiraven la xarxa i sortía de l'aigua tota plena de peixos grossos i petits:

les gavines voltejaven a l'entorn de les barquetes. Fins hem vist una balena que portava homes al demunt.

ADE. Si, xamosa?

ANG. El iaio m'ha dit que allò era una balena...

JOS. Si, Angela, si; i molt grossa!

ANG. Soldats de cavallería amb cavalls que pujaven una muntanya i moltes senyores que ballaven.

ADE. Doncs t'ha agradat, filleta del meu cor?

ANG. Si, si; era molt bonic!

JOS. (*Asseient-se prop la taula*). Pensant amb el sopar d'avui em ve febre... En Manuel tarda molt a venir.

ADE. (*Agafant de la mà a Angela*). Vina, anem, que't treuré el vestidet nou. (*Entren dintre'l quarto.*)

JOS. Déu faci que acabi amb ordre el sopar d'avui.

ESCENA XI

MANUEL, JOSEP, i aviat ADELA, ÁNGELA i MATILDE

MAN. (*Entrant pel fons.*) Ola, pare, bona nit.

JOS. Déu te guard, Manuel.

MAN. A on és l'Angela?

JOS Ha entrat al seu quarto amb aquella dolenta.

MAN. Ja l'anyoro, pobriçona!... La ira se m'emporta al pensar que ella sofrirà les conseqüencies de nostra separació.

JOS. Pobre criatura!...

MAN. I no veig altra solució, si volem tenir pau a casa.

JOS. Vivim en un món de penes.

ANG. (*Que surt corrent del quarto.*) Papà, ja havem anat al cine!

MAN. I t'ha agradat, reina?

ANG. Si, papà. Era molt bonic!

JOS. Ja hi hauríem passat un ratet més, però hi feia molta xafogor i quasi em donava mareig.

ADE. (*Sortint del quarto amb la Matilde.*) Escolta, Matilde: prepara els coberts a la taula, que jo escaldaré la sopa i així abreviarem temps. (*Entra a la cuina.*)

MAT. Com vostè vulgui. (*Entra a la cuina.*)

MAN. Vaig a dintre'l quarto a treure'm el gec. Avui la melangía i congoixa em posa trist i nerviós.

JOS. Qui ho fa és aquella mala oruga que porta a casa el mal viure.

MAN. Qui ho havía de pensar!... Ja voldría que fos fòra..., ben lluny de nosaltres. (*Entra al quarto.*)

MAT. (*Sortint de la cuina amb els plats.*) Posaré els plats i aniré per lo altre. (*Posa els plats a la taula i va per les culleres, forquilles i ganivets a l'armari-bufet.*)

JOS. Veus, Matilde? la mestressa també vol fer de minyona, avui.
MAT. (*Posant els cobeits a la taula.*) Ja ho ha fet altres vegades. (*Va per les copes i una ampolla de vi a l'armari-bufet.*)
JOS. Li agrada molt treballar a la nostra Adela.
MAT. Li ve de gust fer la sopa; però a mi si que res me fa. (*Posa l'ampolla i copes sobre la taula.*)
JOS. Per tu menos feina.
MAT. (*Anant-sen a la cuina.*) Vaig a preparar l'enciam.
MAN. (*Sortint del quarto.*) Esperem el sopar de les angunies i tot seguit a dormir.
JOS. Sí. si.
MAN. (*Asseient-se.*) Quan les penes aclaparen sols dormint l'ànima gosa i deixa el bull el cervell.
JOS. No t'hi amoinis... Procura menjar de gust, que menjant també s'ofeguen les penes.
MAT. (*Sortint apressurada de la porta que condueix a la cuina.*) Senyor Manuel!
MAN. Què hi ha, noia?
MAT. (*Tremolant per lo que ha vist.*) La senyora, quan jo anava per entrar a la cuina..., portava a la mà una capça, i jo he vist que, tremolosa, tirava polvos dintre la sopera dels que m'ha venut el farmacèutic.
MAN. Però quins polvos són?
MAT. Són d'aquells que altres vegades hem enviat al masover.
MAN. Arsènic?
MAT. Si.
JOS Què dius ara?
MAT. El carter ha portat una carta, quan vostès eren fòra, i ella m'ha manat que anés tot seguit a la farmacia, perquè el masover demanava amb molta urgencia els polvos per a matar les ratotes, dient que foradaven tots els sacs i que's perdía molt gra.
JOS. Mireu la traidora!
MAN. I tu, Matilde, estàs ben segura de que'ls ha tirat dintre la sopera?
MAT. Era la mateixa capça.
JOS. La mala herbota!
MAN. Bé, escolteu: feu el cor fort i dissimulem... Tinc una idea per a averiguar quin és el seu propòsit.
JOS. Què vols que's proposi? Matar-nos a tots, la maleida!
MAN. Calma i deixeu-me fer, que tot ho sabrem.
JOS. Com ho sabràs? Digues, home, que jo ja no estic en mi...
MAN. Vull posar-la a prova abans de fer un disbarat. Tu, Matilde, vés a la cuina; digue-li que jo he manat que serveixis la sopa, i veurem lo que farà.
MAT. (*Anant-hi.*) Oh! Déu de misericordia!...
JOS. (*Esporuguit.*) Manuel, obrem amb molt tino; que no tinguessim una nit de dol.
MAN. No temi, perquè em sembla una visió i no crec possible tanta maldat.
JOS. Potser s'hagi tornat boja!...

MAN. Veurem si és bogería. Fem que serveixin la sopa i omplirem el plat, però sense tastar-la ningú. (*Senten passos i Manuel signa a Josep que calli.*) Pst!...

ESCENA FINAL

ADELA, ANGELA, MANUEL, JOSEP, i aviat MATILDE

ADE. (*Surt portant a Angela de la mà.*) Vina, filla del meu cor... (*Asseient-la a la cadira.*) Aquí, ben aprop de la mamà...

ANG. Jo vull sopetes!...

ADE. (*Asseient-se prop d'Angela.*) Espera't, tontota, espera't... Quan hauràn pres els grans.

MAT. (*Sortint de la cuina amb la sopera i la cullera de pendre la sopa dintre.*) La sopa. (*Apart a Manuel i Josep.*) No'n tastin, no!

MAN. Deixa fer... (*A Josep.*) Prengui, pare, si és servit.

JOS. (*Agafant la cullera.*) Deixa'm pendre...

MAN. Quan haurà pres pendré jo... (*Veient que Josep ja ha pres.*) Ja està? Vinga la cullera. (*Agafa la cullera que Josep li entrega i pren sopa.*)

ANG. (*Picant de manetes.*) Mamà! mamà! ara per mi!

ADE. (*Tremolosa.*) Tot seguit, filla meva... Ara pendrà la mamà... (*Pren la cullera i omple el seu plat.*)

MAN. Treu molt fum!...

JOS. Si quasi sembla que bull!

ADE. (*Prenent el plat d'Angela.*) En vols molta, Angela?...

ANG. Si, mamà: un plat ben ple.

ADE. (*Omplint el plat d'Angela.*) Carambes!... doncs tens ganeta? (*Quedant-se el plat d'Angela prop d'ella.*) Veus? ja és ple. La ventaré perquè's refredi prompte.

MAN. Aquesta ja estarà al punt. (*Acosta el seu plat a Angela.*) Angela, té, menja. (*Angela, que ja té la cullera a la mà, pren del plat den Manuel amb actitut de menjar. Al moment tots s'alcen i fan l'acció de pendre la cullera a Angela. Adela fa un crit d'esglai.*

JOS. Què fas, Manuel?.

ADE. (*Que ja ha pres la cullera d'Angela.*) No!... Oh, no!... no, filla meva; és per a mi. (*Treu el plat de davant d'Angela i menja varies cullerades de sopa.*) L'amor que't tinc m'ha temptat. Jo soc la perduda!... *Cau en la cadira, tremolosa.*) No tinc cabuda en el món.

MAN. Horror!

JOS. Desventurada!...

MAN. Matilde! el metge!... Depressa!...

MAT. (*Anant-se'n corrent.*) Reina dels àngels!...

MAN. (*Sortint del dubte.*) Amarga veritat! Què has fet, desgraciada!...

ADE. (*Suplicant i mirant-lo amb vivesa.*) Perdona'm, Manuel... Perdoneu-me tots.

MAN. (*Compadint-la.*) Amb tota la meva ànima!

JOS. Si, infeliç.

MAN. (*Prenent en els seus braços a Ángela, alçant-la i acostant-la a Adela.*) Angela, fes-li un petó.

ANG. (*Petonejant-la.*) Mamà! Mamà!

ADE. (*Despedint-se de tots amb la mirada.*) Adéu... per... a... sem... pre... fi... lla... me... va.

MAN. (*Tocant-la i al trobar-la freda i ja morta crida amb un crit sortit de l'ànima.*) Morta!... Déu poderós, com nosaltres, perdoneu-la.

TELÓ SUAU

FÍ DEL DRAMA